

GLASNIK

MAREC 1988, ŠTEVILKA 3, LETO XXII

IMP Glasnik izdaja Delavski svet sozda IMP — Industrijska montažna podjetja v 7.200 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Likoarjeva 6, telefon (061) 321-043. Glavni in odgovorni urednik je Janez Votek. Člani odbora za obveščanje sozda IMP so: Ladislav Abraham, Anka Brezec, Aleš Fujan, Bojan Germovšek, Dušan Hočevar, Vinko Jager, Dragica Janežič, Jože Kovač (predsednik), Biserka Lazar, Marija Leskovar, Joži Pipp, Majda Slapar, Silva Škoda, Tomaž Štrkl, Helga Volk, Primož Zupančič, Marjan Žnidaršič. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Nenaročenih rokopisov ne vračamo. Po mnenju Sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Ustavne spremembe

Pravila določa neusposobljena birokracija

Ustavne spremembe, ki naj bi, ko bodo sprejete, pomenile nekakšen preobrat v naši družbi, zato ni vseeno, da gremo dandanašnji tiho mimo njih, ko bi morda lahko še položili kamenček v njihov mozaik. Zato smo naprosili našega namestnika generalnega direktorja Janeza Stanovnika, naj nam odgovori na nekaj vprašanj — tudi na to, kako skuša IMP vplivati na ustavne spremembe. IMP bo svoja stališča pripravil na posebnem sestanku, ko bo redakcija marčne številke Glasnika zaključena. Tovariš Janez Stanovnik pa je ljubeznivo privolil pogovor o tej temi, ki je takole potekal v njegovi pisarni:

Kaj pomenijo ustavne spremembe za IMP: večjo fleksibilnost, večjo integriranost, večjo ekonomsko samostojnost?

»Ustavna dopolnila predvidevajo določene spremembe v organiziranosti gospodarstva, saj naj bi se bistveno spremenilo razmerje v položaju temeljnih organizacij in delovnih organizacij, kar seveda lahko vpliva tudi na razmerja v sozdu IMP. Ustavne spremembe so usmerjene v krepitev položaja delovnih organizacij, ki naj bi postala temeljni subjekt nastopanja na trgu.

Precej pozornosti je v spremembah posvečeno pri inštitutu združevanja dela in sredstev, skupnega vlaganja med ozdi, ki naj prinese učinkovitejšo upravljanje z združenimi sredstvi predvsem z večjim vplivom združevalcev ali vlagateljev pri gospodarjenju s temi sredstvi. Ta usmeritev pa je v predvidenih ustavnih spremembah še precej nedodelana predvsem, kar zadeva trajnosti združevanja ali vlaganja sredstev in temu ustreznega skupnega upravljanja, ki lahko vpliva na skupni dohodek in na skupne interese združevalcev.

Kako do trga? Ali bodo spremembe pripomogle h krepitvi enotnosti jugoslovanskega trga?

»Enotnost jugoslovanskega trga je že sedaj močno poudarjena usmeritev tako političnih in upravno izvršilnih organov. V tekoči ekonomski politiki pa se dogaja prav nasprotno. Tudi ob morebitnih bolj obvezujočih ustavnih rešitvah za tako usmeritev še vedno ostaja odprto splošno vprašanje spoštovanja ustave in zakonov predvsem pa vsebine srednjeročnih planov in letnih resolucij. Ukrepiti tekoče ekonomske politike že nekaj let niso s tem skladni, česar pa ne more urejati sama ustava.

Krepitev enotnega jugoslovanskega trga je v bistvu vprašanje vzpostavitve trga nasploh. Dosedanje pretirano in očitno škodljivo administrativno urejanje ekonomskih razmerij v družbi, predvsem v gospodarstvu ne vzpostavlja enotnega jugoslovanskega trga.

Podlaga za tak trg so predvsem enaki pogoji gospodarjenja, ki bi morali biti vnaprej znani za daljše obdobje in prilagojeni tudi dogajanjem na mednarodnem svetovnem trgu.

Pravila gospodarjenja, ki jih določa neusposobljena birokracija, dajejo rezultate, ki jih vsakodnevno ugotavljamo.

V ustavnih dopolnilih je še vedno preveč možnosti državne intervencije, ki je sicer včasih nujna, vendar pa bi bila taka intervencija možna samo v točno določenih izjemnih primerih. Bolj bi morala biti izražena odgovornost za take intervencijske ukrepe in možnost hitrega odpoklica ter sankcije za predlagatelj ekonomsko škodljivih intervencij.

Ali se predvideva krepitev vloge delavskih svetov in v čem?

»Odločanje z referendumom je predvideno le v treh primerih: sprejem statuta, sprejem sporazuma o združitvi v delovno organizacijo in sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke. Statut pa bi krog odločitev z referendumom lahko razširil. Na ta način naj bi se odločanje preneslo deloma na druga oblike neposrednega odločanja delavcev, pa tudi na delavski svet.

Zelo pomembno vprašanje v zvezi s tem pa je ustreznjša raz-

mejitve upravljalске in poslovodne funkcije, ki v sedanjih ustavnih in zakonskih opredelitvah ni povsem ustrezna in v praksi povzroča mnogokrat povsem zgrešeno pojmovanje glede predlaganja, sprejemanja in nato izvajanja samoupravnih odločitev, pa tudi nejasnosti o tem, kaj so samoupravne odločitve, kaj pa ukrepi in odločitve poslovne politike.

Slabšanje materialne osnove gospodarstva.

Na kakšen način skuša IMP vplivati na ustavne spremembe in kakšna so njegova stališča do spreminjanja ustave?

»IMP kot velik sistem z velikim številom zaposlenih se mora aktivno vključiti v razpravo o spremembi ustave. Ustavne spremembe bodo ne glede na to, kakšno bo njihovo končno besedilo, vplivale na položaj in razvoj gospodarstva, pa seveda tudi sozda IMP. V javni razpravi na vseh ravneh in v vseh oblikah se moramo zavzemati za takšne rešitve, ki dajejo več prostosti gospodarskim subjektom v poslovnem delovanju doma in v tujini, večjo veljavo tržnim zakonitostim, več prostega razpolaga-

nja z ustvarjenim dohodkom, prožnejše oblike organiziranja novih gospodarskih subjektov, gibanje kapitala po interesih gospodarstva ter čim manj državne regulative na preji navedenih področjih. Skratka vse to, kar doživljamo v naši družbi v zadnjih šestih letih, moramo v bistvu postaviti na glavo. Ustavne spremembe in ustrezna zakonodaja morajo zaustaviti dolgoročno slabšanje materialne osnove gospodarstva, morajo prekiniti očitno prežvelo miselnost administrativnega urejanja gospodarskega in s tem tudi splošnega družbenega razvoja.

Ob pripravi ustavnih dopolnil prihaja do pomislekov, da nekatere stvari sploh ne spadajo v ustavo, češ da bi morale biti obdelane v drugih zakonih — kaj lahko poveste, kako vi gledate na to?

»V predlaganih spremembah ustave je nekaj nesprejemljivih rešitev, ki lahko pomenijo nadaljnje prerazporejanje dohodka in dodatni odliv akumulacije iz naše republike. Zajemanje tako imenovanega ekstra dohodka, skupni tehnološki projekti, specifično financiranje JLA, enotni davčni sistem kažejo na težnjo po nadaljnjem izčrpanju trenutno še vitalnega dela gospodarstva Jugoslavije. Razprava o teh rešitvah bi morala biti zelo kratka in odločno odklonilna. V luči takih predlogov bi v SR Sloveniji morali ugotoviti, v kakšnem položaju bi se znašla slovensko gospodarstvo in druž-

ba v celoti po morebitnem sprejemu prej navedenih sprememb.

Že sedanjí odliv akumulacije v vseh oblikah narašča in je dosegel že nesprejemljiv obseg. Kakršnokoli povečevanje v tej smeri je nesprejemljivo. Tehnološka opremljenost slovenskega gospodarstva je podpopprečna, infrastruktura (ceste, železnice, PTT) močno zaostaja, demografska slika republike se slabša, ekološki problemi naraščajo. Za vse to pa je vzrok v tem, da ne razpolagamo z zadostnim delom ustvarjene akumulacije.

Kakšno je vaše mnenje glede predloga o ukinitvi Zakona o združenem delu?

»Predlog o ukinitvi Zakona o združenem delu razumem predvsem kot težnjo, da urejanje statusnih, organizacijskih, upravljalških, materialnih, razvojnih in drugih razmerij v gospodarstvu določimo s krajšim, enostavnejšim, sodobnejšim in tudi svetovnim gospodarskim tokovom bolj prilagojenem zakonu. V takem zakonu naj bi predvsem bolj prišla do izraza tržna ekonomija v nasprotju do dosedanjega tako imenovane dogovorne, izhajal pa naj bi tudi iz drugih zakonov teoretičnih predpostavk razvoja gospodarstva.

Seveda niso vsi problemi današnje gospodarske krize v ustavi in sistemskih zakonih. Bolj problematični so ukrepi tekoče ekonomske politike. Zgrešeno usmerjanje družbene akumulacije, nerentabilne naložbe, prerazporejanje dohodka od ustvarjalcev k neuspešnim porabnikom teh sredstev, nas je pripeljalo v sedanjí krizo. Mnogo za gospodarstvo pomembnih odločitev vsebujejo podzakonski in drugi akti, ki gredo mimo delegatskih skupščin, pomenijo pa razpolaganje z dohodkom, nad katerim mnogokrat ni nobene kontrole.

MARIJA PRIMC

Delavski svet sozd

Iskanje rešitev

Določena je bila nova vrednost točke za obračun osebnega dohodka delavcev v delovnih enotah v tujini. Nova vrednost točke, ki velja od 1. januarja naprej je 820 dinarjev.

Sprejet je bil sklep o zbiranju arhivskega in drugega gradiva, kakorkoli pomembnega za zgodovino IMP-ja.

Delegati so sprožili vprašanje glede pomanjkanja del predvsem montažnih delovnih organizacij. Generalni direktor, ki je odgovoril na zastavljeno vprašanje, je opozoril, da se omenjeno vprašanje vse bolj zastruje, zato poslovodni delavci montažnih organizacij in sozda poskušajo najti ustrezne rešitve. Še zlasti je hudo, ker je IMP v svoji montažni dejavnosti prilagojen za dela na velikih objektih, teh pa v tem trenutku ni. Nenazadnje to dokazuje tudi podatek, da je še predlanskim bilo namenjenega za investicije 40 odstotkov narodnega dohodka, lansko leto 20, v letošnjem letu pa lahko pričakujemo največ 10 odstotkov narodnega dohodka za nove naložbe. Položaj bi se lahko spremenil, le če bi prišlo do sprostitve naložb v terciarnem sektorju. Sedaj pa je potrebno iskati dodatne pomožne rešitve in na nek način razbremeniti delovne organizacije, ki so nezaposlene zaradi pomanjkanja dela.

J. V.

Brezposelnost zaposlenih

Čudni časi, le kako naj jih drugače poimenujem. Ko opazujem dogajanja in jih poskušam oceniti skozi svoja obrobna očala, se malodane zgrozim, da ne rečem stresem. Zato sicer, glede na svojo obrobno vlogo, ki jo opravljam v primerjavi z mnogo pomembnejšim opravilom v tej družbi in tudi organizaciji, v kateri delam, oziroma s poslom, s katerim se ukvarjam, nimam nobenega razloga za to. Pa vendar, mimo se le ne dá. Če pomislim, da nekih posebnih težav pač glede na vlogo, ki mi je dana, nimam, le, kadar koga zabode kakšen naslov mojega pisanja, ali kakšna karikatura že pozabljenega svetovljanskega karikaturlista, vseeno nisem povsem hladen. Saj ni čudno, ko pa bi v minulih dnevih dva člančiča »državo« skorajda spravila na kolena, če seveda ne bi posegel vmes celo najverodostojnejši organ te »države«, predsedstvo. Vzporedno s tem poteka še predvolilni boj, ki ga doslej nisimo bili vajeni, in ki nas iz dneva v dan vse bolj preseneča, je pa le pot k večji demokratizaciji, pravijo. Tu so ustavne spremembe, ki potekajo v peklenski vročini, predvsem zaradi vse večje konfrontacije, ki jo povzročajo vključevanje strokovnih društev v javno razpravo, na kar pa državna birokracija očitno ni računala. Tekma se je začela, vendar bo izid odvisen predvsem od moči zakulisnih iger. Nič nenavadnega, vzorec, kako je treba ravnati, nam je zelo blizu v našem fusbalu, ki se je začela, vendar bo izid odvisen predvsem od moči zakulisnih iger. Glede na dvojne ali trojne funkcije in funkcionalno povezanost vseh podsistemov v vprašljivo uspešen sistem tudi ne bo težko, kajti pretok informacij bo ravno zaradi tega neposreden. Kaj hočemo na izkušnjah se učimo. Bolj sveže, bolj dobrodošle in moderne so.

J. VOTEK

Tudi tu se dogajajo čudne stvari, ki nimajo niti takšnih niti podobnih dimenzij, ampak so posledica teh dokaj čudnih in nesprejemljivih igr. ki jim pa kljub še tako poštenim namenom enostavno ne moremo parirati. Čeprav so po svoje tudi te paradoksalne, mimo njih ne morem. Pač, osrednji problem je brezposelnost zaposlenih, zlasti tistih, ki so v montažni dejavnosti. Pravijo, da še tako dobra obdelava trga in še tako poslovnost ne pomagata, ker dela ni zato, ker država ne dopušča novih investicij. Drži kot pribito, pri nas se to počenja zaradi krize, v razvitem svetu pa investicij ni, ker so pač časi ekstenzivnosti mimo. Kaj hočemo, živeti je treba naprej. Najti je potrebno obliž, ki bo stimulativen za montažerje, da se ne bodo odločali za nove delovne sredine. Brez premišljanja ostane proizvodnja. Lepo in prav, toda kakšna, kje so programi. Jih ni! Zakaj ne? Tudi ne vemo. Vemo le to, da so sredstva, namenjena za razvoj, ki so se združevala, ostajala nerazdeljena. Mogoče so za to vzrok pogoji, za katere sicer ne vem, kakšni so. Zato, če je zares potreben obliž, bo to samo obliž in nič več, vendar se bo ta, če se rana ne bo celila, prej ali slej umazal in ga bo treba zamenjati.

Če ostanem v tej navezi, vse bolj pogosto poslušam bentenje tehnične inteligence, ki se enostavno ne more sprizniti, če se vodilni, ne vem, da se za vsakim vokalom razvija podoben izdelek in s tem troši neprecenljiva energija in znanje, ki zaradi teh nesmislov ne dobi prave veljave na trgu, sistem pa zavestno poriva nazaj tudi v brezposelnost, če hočete. O strategiji zaposlovanja v sistemu se ne spleča govoriti, kajti kadrovska funkcija je z mojo vred na obrobju, žal nam sedaj še kako manjka naša lastna aktivna politika zaposlovanja, da o samozaposlovanju in o aktivni vlogi neformalnega sektorja, o katerem se montažerji na vse kriplje pritožujejo, ne govorimo. In rešitev? Reorganizacija.

Interna banka

Delitev dohodka

Poslovodni odbor Interne banke in zbor banke sta na svojih sejah obravnavala dinarsko in devizno poslovanje sozda, zaključni račun Interne banke in predlog, da bi organizacije v sozdu združile sredstva za republiške in občinske rezerve za pokrivanje izgube v sistemu.

Devizno problematiko podrobneje predstavljamo v drugem članku, zato se zaradi pomembnosti in delitve dohodka ustavimo najprej pri zaključnem računu Interne banke. Ta je v lanskem letu ustvarila 978.011.770 dinarjev dohodka, kar pomeni 120-odstotno indeksno rast v primerjavi z letom 1986. Prihodki so znašali 1.688.268.802 dinarjev, od tega prihodki od obresti 1.449.241.964 dinarjev, od svobodne menjave dela 236.709.004 dinarjev in ostali prihodki 2.317.834 dinarjev. Odhodki pa so znašali 710.257.032 dinarjev, od tega pasivne obresti 370.113.082 dinarjev, materialni stroški 47.080.760 dinarjev in sredstva za delovno skupnost 293.063.190 dinarjev. Po sklepu poslovnega odbora so namenili 60 milijonov dinarjev za sofinanciranje gradnje stomatološkega inštituta. Na seji je bilo med drugim omenjeno, da bo na ta način IMP pridobil določena dela na tem inštitutu. Nekateri so celo razmišljali, da bi se tovrstnih oblik kazalo v prihodnje bolj posluževati. Hkrati pa so sprejeli sklep na predlog strokovnih delavcev Interne banke, da se dohodek, ustvarjen v Interni banki razdeli med članice po ključu, ki ga določajo deleži ustanoviteljske banke. Za ta korak so

Panonija, čeprav je tudi tu opazno možno poslabšanje stanja, ki verjetno ni samo posledica neugodnega časa, ampak tudi določenih cenovnih neskladij, ki to organizacijo najbolj tepejo. Na likvidnostnem robu se je znašel tudi Inženiring, ki ga bremeni priprava in pokrivanje del v Iraku, kjer pa je tudi sicer odprtih precej finančnih vprašanj.

Za izgubo

Najhuje je z idrijskim Tiom, ki je poslovno leto zaključil z izgubo, ki znaša 605.644.000 dinarjev. Hkrati se v Tiu srečujejo še s primanjkljajem. Način kako pokriti zgubo, je okvirno dogovorjeno. Del naj bi se pokrival iz inflacijskega dohodka, del pa iz združevanja sredstev članic sozda za sklad republiških in občinskih rezerv za pokrivanje izgub. Okvirno je bilo dogovorjeno, da naj članice združijo sredstva, namenjena vsaj za en sklad. Kot kaže, je večina organizacij to načelo spoštovala z izjemo celjske Klime, ki je sredstva iz obeh skladov namenila za pokrivanje izgub zunaj sozda. Zato se je poslovni odbor odločil za povračilni ukrep in sprejel sklep, če pride v podoben položaj Klime, nima pravice do združenih sredstev. Sicer pa je sklenjen samoupravni sporazum, ki predvideva iz omenjenega sklada 30 odstotkov nepovratnih sredstev in 70 povratnih pod pogoji, ki veljajo v republiškem skladu.

J. V.

Izobraževalni center

Jeziki — okno v svet

V zadnjih mesecih lanskega leta smo petkrat organizirali preizkuse znanja tujih jezikov in sicer dvakrat v Mariboru in trikrat v Ljubljani. Zeleli smo ugotoviti stopnje znanj naših delavcev in možnosti ter potrebe po nadaljnjem izpopolnjevanju in šolanju delavcev v predmetu tujih jezikov.

V letošnjem januarju smo dobile rezultate pregledali in oblikovali posamezne skupine, v katerih so zbrani delavci z enako stopnjo znanja. Uspelo nam je oblikovati tri razrede »študentov« nemškega jezika in tri razrede »študentov« angleškega jezika (na osnovi rezultatov testiranja v Ljubljani). V Mariboru pa bomo oblikovali skupino delavcev, ki se bo intenzivno izpopolnjevala v nemščini, v jeseni pa naj bi tudi za mariborske organizacije poskusili organizirati še ostale možne oblike šolanja.

Vse akcije testiranja, prav tako pa tudi šolanje, ki se je v Ljubljani že začelo, vodijo delavci Centra za tuje jezike z Vilharjevi 21 v Ljubljani.

znanja predvidoma nadaljevali s šolanjem v jesenskem semestru. Od 7. do 14. marca v dopoldanskih urah bo v IC potekal intenzivni tečaj angleškega jezika in sicer za tiste delavce, ki angleški jezik že dobro obvladajo. Tako kot delavci, ki so se udeležili intenzivnega izpopolnjevanja nemščine se bodo lahko tudi delavci, ki bodo uspešno opravili intenzivni tečaj angleškega jezika, prijavi na določene preizkuse znanja v Centru za tuje jezike (pridobitev verificiranega spričevala za znanje aktivnega jezika itd.).

Za omenjeni obliki izpopolnjevanja nam je Center pripravil posebno gradiva, ki jih bomo lahko koristili tudi v prihodnjih

Janez Škrabe

O duhu podjetništva

Dr. Franček Hudec je pred časom tako opisal težave Iskre: „Iskra je pred dvajsetimi leti začela z velikim uspehom posegati v izvoz manj zahtevnih izdelkov. Ko pa smo morali na trg z izdelki visoke tehnologije, so nastale težave, ki jih naša organizacija ne more premagati. Imamo sicer dovolj kakovostnih idej in znanja, težave pa so z našo organiziranostjo, ki ne omogoča hitrega odzivanja in prožnosti v obdobju bliskovitih sprememb. V času, ko npr. pridemo do digitalne centrale, ki smo jo oblikovali pred poldrugim letom, je ta proizvodnja že za stara. Ne moremo slediti tehnološkemu ritmu.“

Lo ni značilno le za naše velike organizacije; tudi veliki sistemi na Zahodu s svojo organiziranostjo zaviralno delujejo na ustvarjalnost zaposlenih. Koliko je zgradb, kakšna je tale: „Odlučil sem se zapustiti varen položaj v korporaciji. Hotel sem za pravi v tvegane vode podjetništva. Neza dovoljen sem bil s svojim anonimnim položajem. Seveda sem upal, da bom postal bogat, vendar ne gre samo za to... V veliki korporaciji sem se dolgočasil. Nič mi ni mogel ugotoviti mojega resničnega deleža delovnega prispevka. Vse moje ideje so le počasi prenikale skozi najrazličnejše ravni odločanja. Ko se danes vračam z dela domov, natančno poznam svoje rezultate. Sleherni dan mi daje nov občutek, da sem nekaj dosegel.“

Spričo tega se velike korporacije po svetu soočajo z velikim odlivom sposobnih ljudi. Vedno več ljudi uresničuje svoje sanje in stopa v vznemirljivi svet podjetništva. To so drzni, samozavestni ljudje, največkrat obsedeni s svojim delom, predmetom svoje raziskave. Ni jim mar socialne varnosti, nekakšne povprečne lagodnosti. Hočejo maksimizirati svoje znanje, uresničiti svoje ideje. Posledica tega je, da se nova, manjša podjetja na Zahodu silovito množijo.

V posameznih gospodarskih dejavnostih je velikost podjetij tehnološko natančno določena. Podjetje je sicer lahko precej večje ali manjše, kot to zahteva tehnologija,

vendar v tem primeru ne bo dajalo optimalnih rezultatov. Meje optimalnosti pa se z razvojem tehnologije vrtoglavo spreminjajo. Če je bila za večerajšjo industrijsko družbo zaradi velikih fiksnih stroškov nujna industrija velikega obsega, se danes vse več dejavnosti uveljavlja v manjših podjetjih. Te proizvodne enote omogočajo s svojo organiziranostjo hitro prilagajanje trgu in poenostavljen odločanje. V novih razmerah odmira klasična organizacija dela z izdelanimi pravili, sprošča se samoiniciativnost, odgovornost se hitro identificira.

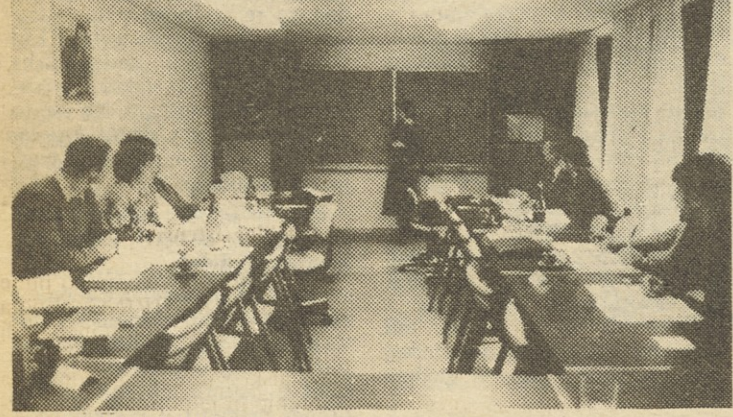
Spoznanje, da je ustanavljanje takšnih proizvodnih enot potrebno, je v razvitem svetu povsem prevladalo. Pa ne samo to; mestne uprave, najrazličnejša podjetja, banke, oblikovalci ekonomske politike ponujajo pomoč in ustvarjajo ugodne razmere za organizacijo takšnih podjetij. V ZDA lahko vso dokumentacijo za ustanovitev podjetja kupiš kar v knjigarni. Čez noč se lahko „inkorporiraš“. V knjigarnah najdeš cel oddelek takšnih knjig, na primer Kako ustanoviš podjetje, Kako pripraviš poslovni plan itd. Snavalci novih idej zlahka pridejo do rizičnih skladov kapitala. Za svojo dejavnost dobijo prostore, konzultacije. Ameriška mesta med seboj kar tekmujejo, katero bo ustvarilo v svojem prostoru bolj spodbudno podjetniško ozračje, z velikimi propagandnimi kampanjami vabijo vsvoja mesta ljudi z največjim bogastvom sodobnega časa — ljudi z idejami. Drobnogospodarstvo ni le nujen pogoj za prestrukturiranje za uvajanje novih izdelkov, pač pa tudi nujen zaledje proizvodnji velikih sistemov. Končni izdelki avtomobilske, letalske, strojne industrije... so le skupek komponent, ki so jih izdelali v majhnih podjetjih. Ti ljudje so v glavnem lastniki kompleksnih računalniško vodenih obdelovalnih strojev, ki avtomatično proizvajajo obdelovalce. Ker so ti izdelki zanje poglativni, se nenehno bojujejo za čim bolj racionalne, cenene postopke izdelave. V to jih sila močna konkurenca. Posledica njihove zanesljivosti je, da danes velike družbe delujejo po japonskem sistemu kanban, ko

delajo vsi sistemi toliko delov, kot jih bo potrebovala montaža v prihodnjih 24 urah. V nedavnem intervjuju v zagrebškem Danes je prof. Bilandžić takole opredelil svojo skrb za nadaljnji razvoj Jugoslavije: „Veliko vojakov revolucije se je zbaloj njo. Moram reči, da se sam ne bojim. Samo ene stvari me je strah — zastajanja v družbi. Pripravljen sem, da mnoge iluzije iz revolucije žrtvujem za razvoj v tem trenutku. Pripravljen sem priznati, da je bilo v teh iluzijah tudi veliko zablod. Vendar tudi zablode in iluzije pripadajo duhu-določeno času; tokrat so bile pravzaprav koristne, saj so bili to vzvodi, na katerih se razvijala energija za spreminjanje družbenih stvarnosti. Ne bojim se starih iluzij, strah me je novih. Bojim se dramatike našega zastajanja, civilizacijskega prepada med nami in razvitimi. Ta prepad se še povečuje na obzorju pa ni videti moči, ki bi nas lahko potegnila naprej.“

Prepričan sem, da je eden temeljnih vzrokov za naše zaostajanje ravno iluzija, ki obvladuje jugoslovansko politično ekonomsko misel, da sta družbena lastništvo in samoupravljanje tudi pogoj za ekonomsko učinkovitost. To našo ekonomsko vrednost sistema razglamo za dogmo, ki je sploh ni potrebno dokazovati. Našo očitno neuspešnost pripisujemo odklonom od družbene lastnine in samoupravljanja.

Nujen korak, če hočemo povečati učinkovitost, prestrukturirati gospodarstvo, akumulativno osposobiti... nujen korak za naše preživetje je, da opravimo s temi iluzijami. Zavzemam se za deregulacijo našega ekonomskega sistema, za sprostitve zasebne lastnine, ravno zato, ker se zavzemam za samoupravljanje. V razvitem svetu namreč narašča število manjših podjetij, katerih imajo zaposleni lastninski delež in pravico do upravljanja. Drznež, ki je ustanovil podjetje, na določeni stopnji spozna, da bo podjetje cvetelo le, če se bodo vsi zaposleni poistovetili s cilji podjetja, če bodo imeli pri vsakem delu občutek, da uresničujejo cilj, ki so si ga sami postavili, da delajo zase. V moderni poindustrijski družbi glavni dejavniki podjetja globoko motivirani, inovativni, ustvarjalni človek.

Odpravimo ZZD, odpravimo normativno samoupravljanje, poenostavimo organizacijo, ustanavljamo, poslovanje podjetij osvobodimo ustvarjalnost ljudi in doživljajo bomo nov razcvet!

Udeleženci tečajev

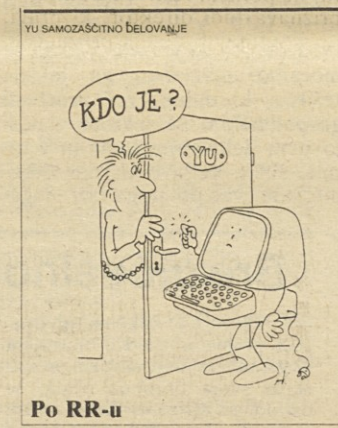
Prvi teden februarja smo v sodelovanju s Centrom za tuje jezike organizirali tečaj izpopolnjevanja nemškega jezika za tiste delavce, ki znanje tujega jezika dokaj dobro obvladajo. Tečaja se je udeležilo 11 delavcev, trajal pa je 40 ur. Naslednji teden, torej 8. februarja pa smo začeli s poukom delavcev, ki so se uvrstili v posamezne skupine in tako ob posebnih in sredah poteka v prostorih IC v Ljubljani pouk nemškega jezika (prva in druga stopnja), v terek in četrtek pa pouk angleškega jezika (2. in 3. stopnja). Omenjenih akcij se udeležuje 42 naših delavcev iz ljubljanskih IMP-jevih ozdov in tudi iz TIO Idrije. Pouk poteka po enakem konceptu kot v Centru za tuje jezike na Vilharjevi 21, torej na zelo zahtevnem nivoju. Te oblike šolanja bomo končali v mesecu juniju in na podlagi uspešno opravljenega preizkusa

tovrstnih akcijah. Gradiva za ostale oblike šolanja pa so predpisana v okviru dejavnosti Centra za tuje jezike in so enaka tistim, ki jih uporabljajo delavci iz drugih organizacij.

Ob koncu februarja lahko že ugotovimo, da so delavci IMP-ja to akcijo dobro sprejeli, in da pouk redno obiskujejo. Zaradi omejenih kadrovskih in prostorskih možnosti bomo spomladi za delavce IMP v mariborski regiji organizirali le enotedenski tečaj nemščine, v jeseni pa naj bi začeli tudi s poukom za delavce, ki so se uvrstili v posamezne stopnje.

V IC se bomo trudili, da bo izpopolnjevanje in dopolnjevanje znanj tujih jezikov postala ena tistih akcij izobraževalnega centra, ki bodo potekale kvalitetno, permanentno ob čim večji udeležbi delavcev IMP-jevih ozdov in skupnosti.

Anča Debeljak

Pakturirana realizacija 1988 v 000 din - JANUAR

DO TOZD	Letni plan			Izvršitev			Indeks izvršitve			
	plan	1 mes	januar	januar	1 mes.88	1 mes.87	let.pl	pl.1 m	pl.jan.	87/88
1. OV	36,427,857	1,695,195	1,695,195	672,013	672,013	407,081	2	40	40	180
2. KM	11,824,000	936,461	936,461	566,201	566,201	234,093	5	60	60	240
3. MK	12,976,600	725,400	725,400	421,784	421,784	258,792	3	58	58	180
4. MM	30,760,000	1,107,360	1,107,360	1,269,321	1,269,321	683,586	4	115	115	180
5. PMI	11,269,471	409,700	409,700	430,275	430,275	98,917	4	105	105	430
5.1. IB	758,000	37,700	37,700	119,426	119,426	23,524	16	317	317	500
5.2. PROJ	848,607	32,000	32,000	22,583	22,583	16,999	3	71	71	130
5.3. EKO	9,662,864	340,000	340,000	288,266	288,266	58,393	3	85	85	490
6. EM	23,400,000	1,682,500	1,682,500	567,463	567,463	560,793	2	34	34	100
6. brez izvoza	21,043,500	1,682,500	1,682,500	565,918	565,918	560,793	3	34	34	100
7. DVIG	6,617,548	543,540	543,540	289,905	289,905	197,677	4	53	53	140
8. TEN	8,646,000	700,000	700,000	298,189	298,189	463,422	3	43	43	100
9. TELEKOM	11,200,000	650,000	650,000	333,121	333,121	178,676	3	51	51	100
10. ISO	10,924,800	530,400	530,400	169,772	169,772	276,635	2	32	32	100
11. KLIMAT	21,900,000	1,000,000	1,000,000	760,104	760,104	494,401	3	76	76	100
12. TIO	12,962,700	1,032,293	1,032,293	566,118	566,118	200,076	4	55	55	200
13. BLSK	9,000,000	380,000	380,000	383,757	383,757	136,067	4	101	101	200
14. PAN	26,152,884	1,318,529	1,318,529	476,383	476,383	456,755	2	36	36	100
15. IKO	44,000,000	3,116,300	3,116,300	3,466,130	3,466,130	1,654,754	8	111	111	200
15.4. AVTOMATIKA	16,000,000	1,189,300	1,189,300	1,370,163	1,370,163	607,769	9	115	115	200
15.5. ČRPALKE	14,000,000	1,022,000	1,022,000	1,026,363	1,026,363	538,352	7	100	100	190
15.6. ITAK	6,500,000	455,000	455,000	501,311	501,311	249,913	8	110	110	200
15.7. SKIP	7,500,000	450,000	450,000	568,293	568,293	258,721	8	126	126	200
16. LIPAR	36,719,200	2,795,000	2,795,000	2,896,083	2,896,083	1,026,002	8	104	104	200
16.8. LSNL	22,381,600	1,800,000	1,800,000	1,846,699	1,846,699	660,098	8	103	103	200
16.9. TA	6,048,000	400,000	400,000	403,014	403,014	155,115	7	101	101	200
16.10. VIPO	3,942,400	265,000	265,000	316,354	316,354	100,640	8	119	119	300
16.11. LBR	4,347,200	330,000	330,000	330,016	330,016	110,148	8	100	100	300
17. KLIMA	27,007,698	1,582,868	1,582,868	1,376,091	1,376,091	822,909	5	87	87	140
17.12. IP	17,461,257	1,023,370	1,023,370	795,395	795,395	550,751	5	78	78	140
17.13. MP	9,546,441	559,498	559,498	580,696	580,696	272,158	6	104	104	200
18. IZIP	33,893,575	2,565,000	2,565,000	934,949	934,949	177,098	3	36	36	500
18.14. INŽ	11,808,375	1,400,000	1,400,000	304,630	304,630	287	3	22	22	200
18.15. MARK	5,074,000	406,000	406,000	140,170	140,170	76,636	3	35	35	180
18.16. PB	3,968,200	192,000	192,000	123,971	123,971	53,360	3	65	65	200
18.17. TEHONOM	5,000,000	400,000	400,000	198,259	198,259	36,248	4	50	50	150
18.18. ALCH	8,043,000	167,000	167,000	167,918	167,918	10,567	2	101	101	150
- CK	1,977,221	115,881	115,881	89,571	89,571	21,190	5	77	77	400
- SD	210,670	12,347	12,347	10,920	10,920	3,200	5	88	88	300
- PD	581,134	25,615	25,615	8,216	8,216	2,000	1	32	32	100
IMP	378,451,358	22,924,388	22,924,388	15,986,366	15,986,366	8,354,122	4	70	70	100

Predlog delitve dohodka IB

Kap. št.	TOD	OSR. SA	PREDLOG DEL. I			SKLAD	SKOPAJ	KONTROLNA REVALORIZACIJA	NOVA VIS. SEL. PO PRIP. KONTROL. REV.
			DELEŽI		OSNOVNI				
			DOBODKA	RESERVE	RESERVE				
1	OV	1.179.047.612	192.180.882	135.641.550	19.400.218	55.041.776	75.060.005	40.604.092	
2	KM	1.317.414.788	42.467.067	23.156.995	9.754.197	32.911.192	44.020.714	31.570.990	
3	ME	1.990.324.195	64.417.408	24.521.901	11.730.182	36.252.163	49.436.768	31.440.410	
4	MM	1.196.072.611	30.556.385	10.130.209	3.683.897	13.822.106	18.849.089	13.825.390	
5	PMI	15.644.820	504.316	207.417	120.955	409.372	556.893	391.940	
5.1.	IB	38.139.228	1.229.447	1.062.096	1.266.326	4.328.422	5.902.632	4.175.754	
5.2.	PROJ	37.940.833	1.223.051	1.061.484	1.032.228	437.576	596.719	456.221	
5.3.	EKO	0	0	0	0	0	0	0	
6.	EM	91.724.689	2.956.815	1.684.061	1.490.269	5.174.379	7.056.244	5.823.923	
6. brez izvoza	84.602.964	2.777.323.063	1.441.719.885	40.471.019	125.190.824	1.771.721.679	115.531.682	55.109.900	
7.	DVIG	6.617.548	543.540	543.540	289.905	289.905	197.677	4.53.53	
8.	TEN	8.646.000	700.000	700.000	298.189	298.189	463.422	3.43.43	
9.	TELEKOM	11.200.000	650.000	650.000	333.121	333.121	178.676	3.51.51	
10.	ISO	10.924.800	530.400	530.400	169.772	169.772	276.635	2.32.32	
11.	KLIMAT	21.900.000	1.000.000	1.000.000	760.104	760.104	494.401	3.76.76	
12.	TIO	12.962.700	1.032.293	1.032.293	566.118	566.118	200.076	4.55.55	
13.	BLSK	9.000.000	380.000	380.000	383.757	383.757	136.067	4.101.101	
14.	PAN	26.152.							

Uvoz — izvoz

Če ne vlagaš, se lahko obrišeš pod nosom

Kako se lotiti pisanja o izvozno uvoznih aktivnostih, ki so zdaj, ko se za pisca teh vrstic določa problem. Namreč, občutek imam, da gre za izredno zapleteno zadevo, ki poteka v takšnih ali drugačnih navezih, samo na objektivnih kriterijih ne. Pa kaj si moremo, takšna je zakonodaja, ki pač ni življenjska, ali pa je samo za nekatere, kaj šele, da bi bila tržna.

Kljub vsemu se za začetek dotaknimo najprej deviznega poslovanja v lanskem letu. Osnovna značilnost tega leta so bile težave in zamude pri plačevanju v tujino, kot je povedal Silvo Zaman na poslovnem odboru Interne banke. Vsa plačila je Ljubljanska banka opravljala v skladu z deviznimi prilivi. V lanskem letu je bilo plačanih za 3.683.000 dolarjev obveznosti, prilivi pa so znašali 4.625.000 dolarjev. Pri plačilih obveznosti je bilo zajetih 2 milijona dolarjev prijavljenih še iz leta 1986. Medtem, ko bo letošnje devizno bilanco bremenil že odprt kreditiv v vrednosti nekaj čez milijon dolarjev. Na osnovi internih sporazumov o odstopu pravic do uvoza je bilo v okviru IMP-ja opravljenih po kooperaciji v višini 765 tisoč dolarjev prenosov, po rednem uvozu pa prenosov v vrednosti 550 tisoč dolarjev. Na osnovi plačanih nadomestil za prenos pravic do uvoza je bil ustvarjen fond za pospeševanje izvoza v vrednosti okrog 75 milijonov dinarjev. Sredstva so bila razdeljena organizacijam združenega dela po ključu blagovnega izvoza.

Blagovno izvozno-uvozni kooperacijski posli

»Pri blagovnem izvozu lahko povem, da nimamo zasnovane dolgoročne marketing strategije nastopanja na inozemskih trgih. Z nenehno obdelavo tujega tržišča, z nenehnim pošiljanjem ponudb in občasni razstavami v tujini opažamo sicer, da obstaja določeno zanimanje za izdelke, ki so izdelani v Sloveniji, vendar moramo vedeti, da je predpogoj zamenjave dobaviteljev v tujini poleg kvalitete izdelka, funkcionalnih točnih rokov dobav itd. najpomembnejša konkurenčna — svetovna cena.

Če so cene nerealne, nesprenemljive, tujci niso pripravljene menjati obstoječih dobaviteljev in še posebej, če morajo trgovati direktno z Jugoslavijo. Pri direktnih stikih z nami se pojavi več preprek kot npr. jezik sporazumevanja, carinske črte, spediterji, dokumentacija, kratka vsi ino-kupci bi želeli, da bi imeli na njihovih teritorijih predstavništva ali lastne firme in s tem bi se izognili zgoraj naštetim problematikam.

Uspoštevati moramo, da je naša branza specifična in zato zahteva tudi specifično obdelavo tržišča in lotevanja teh vprašanj.

Če za ilustracijo povem, da smo na sejmu ISH — 87 sodelovali in da nas je obiskalo 140 partnerjev iz 27 držav. Iz tega sledi, da obstaja določeno zanimanje za naše izdelke.

Vendar, ko je potrebno finalizirati naše izdelke za izvoz, mnogokrat odpovemo in je temu primeren tudi učinek.

Vendar, če ostanem pri ISH-ju, nekaj rezultatov je kljub temu bilo in tudi nekaj popolnoma novih firm smo pridobili in jih v celoti nadomestili s stariimi, ki so iz določenih razlogov prenehale sodelovati z IMP-jem (npr. GARELY, ESCO, Klimat München, BEXIM itd.). Če jih presegaš, ti trg tega enostavno ne prizna. Tako tudi ne morem trdit, da je naš izvoz akumulativen. Za zahtevna zahodna tržišča pa je pomembno, da si za tujega kupca zanimiv, edino, če si cenejši. Cena je tisti regulativni dejavnik, ki kupca vodi k zamenjavi partnerja. Tu pa je še en problem — namreč kakovost. Vsi izdelki, ki jih želeli prodati na tuje trge, žal, niso na zadovoljivi tehnični ravni, kar zahteva temeljito selekcijo programov in vsega, kar spada zraven. Toda to ni samo naš problem, to je skorajda problem na globalni ravni. Zato bi se verjetno morali odločiti za bolj smelo prestrukturiranje v smislu posodabljanja tehnologije in izdelkov, razmišlja direktor zunanje trgovine Edvard Dežman.

Gornje razmišljanje pa zahteva odgovore na določena vsebinsko zelo pomembna vprašanja, namreč vsega prej navedenega ni moč doseči brez dovolj kakovostne informacije s trga in prisotnosti na tržišču.

»S tem se popolnoma strinjam, nedvomno je za ohranitev gospodarske stabilnosti sistema IMP nujno potrebno odpiranje in ne samo odpiranje, ampak prodor in stalna prisotnost na zunanjih trgih. Vendar se zunanjih trgov ne da osvojiti od danes do jutri, ali pa celo od včeraj na danes, kot si to marsikdo predstavlja. Osvajanje tujega trga zahteva vlaganja v ta trg na dolgi rok, če želiš konkretne rezultate. Strinjam pa se tudi, da je kakovostna

tržna informacija predpogoj za razvoj tržno zanimivih in tudi dohodkovno zanimivih izdelkov. Skratka, potreben je interdiscipliniran usklajen nastop. To namreč zagotavlja večjo učinkovitost in preprečuje trošenje energije in sredstev v prazno. Še pomembneje pa je, da ne izgubljaš časa, kajti vsaka odločitev v prazno, ki je posledica necelevitega lotevanja teh vprašanj, te postavi za toliko časa ali toliko let nazaj, kar spet pogojuje večji zaostanek, ki ga vse težje dohajaš.

Nedvomno na področju informacije in stika z zahodnim trgovinsko povsem odrezani od sveta, tu je mešano podjetje IMP Metall.

»O vlogi, ki naj bi jo imel, oziroma jo ima pri dolgoročnih proizvodnih kooperacijah, bom spregovoril pozneje. Mislim pa, da je Metall odlično izhodišče, ki bi ga morali bolje izkoristiti za zbiranje in posredovanje informacij z avstrijskega tržišča in delno z drugih tržišč zahodne Evrope. Skratka, moral bi postati poleg ostalih, v prihodnje ustanovljenih, predstavništvo ali pa holdinška organizacija. Toda tudi to ni dovolj, namreč brez lastne zunanjetrgovinske mreže, na kateremkoli tržišču enostavno ni mogoče pričakovati konkretnih, bolj rečeno, stalnih rezultatov. V bistvu bodo rezultati, ki bi jih želeli doseči, bolj posledica naključij. Teh naključij pa je v današnjem času, ko je znanstveno tehnološka revolucija v svetu že za nami, vse manj. Ne smemo si dovoliti, da bi enostavno izviseli. Mi smo sicer tu že napravili prve korake, vendar to še ni tisto, kar bi firma, kakršna je IMP, morala imeti. Navezali smo stike s predstavništvi Gospodarske zbornice v tujini, z uvozniko-izvozniki podjetji in z nekaterimi firmami v tujini. To bi lahko rodilo določene sadove, zavedati pa se je treba, da še drugi predstavniki ne le angažirajo v polni meri za poslovni uspeh oz. prodor IMP-ja in, da jim je tovrstna dejavnost še zmeraj sekundarna pomena. Mimogrede bom omenil sovjetsko tržišče, ki je za nas zelo zanimivo in imamo na njem že določene uspehe, vendar bi bilo to lahko še večji, če bi imeli svojega predstavnika. No, tu sem sicer optimist, ker mislim, da smo v danem trenutku, v danih možnostih le zadovoljivo rešili pokrivanje, če ne drugače vsaj tega tržišča prek predstavništva Metalke. Pri vsem tem, o čemer sva zdaj razpravljala, pa so stvari zelo preproste. Če vlagaš, imaš, če ne, nimaš. Zato bi sozd IMP moral zagotoviti sredstva za organiziranje svoje trgovinske mreže.

Verjetno pa ne gre zanemariti kooperacijske dejavnosti IMP-ja, ki sva se jo prej že delno dotaknila?

»V proizvodni kooperaciji smo v lanskem letu izvozili za 1.857.455.333 dinarjev blaga, uvozili pa za 1.786.125.744 dinarjev. Ta vsota je preračunana na osnovi tečaja Zveznega izvršnega sveta, sicer pa bi bila po dnevnem tečaju bistveno višja, saj je znano, da je razmerje med dnevnim tečajem in tečajem, ki ga prične znava ZIS v razmerju skoraj 3 proti 1. Najpomembnejša dolgoročna kooperacijska pogodba je sklenjena med IMP Metallom in Klimatom za področje klimatizacije.

Vrednost izmenjave po dolgo-

ročni kooperacijski klimatizacijski pogodbi je v letu 1987 znašala v eno smer približno 33 milijonov šilingov. Povedati moram, da gre preko te kooperacijske pogodbe skoraj 90 odstotkov prometa za potrebe klimatizacijske branže.

DO Panonija ima dve kooperacijski pogodbi in sicer s Pegararom in Beckerjem. Vrednost izmenjave blaga za Pegararo je znašala v lanskem letu v eni sezoni približno 500 milijonov italijanskih lir, za Becker pa 400.000 zahodnonemških mark.

TIO Idrija je po dolgoročni kooperacijski pogodbi s KAH-om in z Effloflexom ustvaril promet v vrednosti približno 2 milijonov mark.

IMP Telekom je z Metalco za firmo Siemens München po dolgoročni kooperacijski pogodbi za proizvodnjo in opremo pretvornikov TV signala in govornih hišnih naprav ustvaril promet približno v višini 10 milijonov šilingov.

Znotraj sistema IMP obstaja še kooperacijska pogodba za področje črpalk z nemško firmo SPECK preko FINEXA, ki pa ni posebej aktivno. Vzrok je verjetno v tehnološko-razvojni cenovni nekonkurenčnosti.

Skip

Pristali na svojem

Nenavadno je to, da se je položaj Skipa v zadnjem četrtletju izboljšal, da likvidnostnih težav ni več bilo. »Obrat je malce presenetljiv celo za nas same. Namreč bistveno se je popravila prodaja rovkopačev, ki so nam v preteklosti povzročali precej težav, ker je to izdelek, ki veče ogromna sredstva. Ne vem komu bi to lahko pripisali, glede na krizo, ki jo doživlja gradbeništvo. Po moji oceni, pa se je ravno ta kriza obrnila nam v prid. Vedeti moramo, da je tehnologija, s katero razpolagajo gradbeniki, že v veliki meri izrabljena in so nujno potrebni novi stroji. Uvoženi stroji pa so postali naenkrat izredno dragi in ne samo uvoženi, temveč tudi domači, ki jih izdeluje nekatere organizacije v kooperaciji s tujimi partnerji. Razen tega smo tudi mi uspeli odpraviti pomanjkljivosti na našem stroju. Povečali smo mu moč, okrepili podvozje, zmanjšali hrup v kabini, sedaj pa smo izpopolnili še hidravliko. Vse te spremembe so pozitivno prestale preizkušnjo na testih. Da pa tisto, kar sem prej povedal, drži, dokazuje odpiranje slovenskega trga, ki je bil v preteklosti zaprt.«

V Skipu opažajo še en pozitiven premik, ki je tudi za nas presenetljiv, namreč povpraševanje po njihovih rovkopačih na zunanjih trgih. Tega povpraševanja seveda ni na zahtevnih zahodnih tržiščih, je pa na trgih dežel v razvoju in nerazvitih. Morda bo ta misel izzvala posmeh pri tistih, ki na Skipov gradbeni program gledajo postrani, vendar gre po zagotovilih direktorja za dohodkovno donosen izvoz. Glede na ekonomski položaj teh dežel pa je predpostavka, ki jo potrjujejo posamezni primeri, povsem na mestu. Tudi v tem svetu igra cena pomembno vlogo. »Žal smo mi kot tozd prekratki za sistematično obdelavo teh trgov. Večjih naporov komercialne delovne organizacije, kot tudi marketinga za plasma naših izdelkov na zunanje trge pa ni. Uspehi so bolj posledica naključij in delno prizadevanj IMT-ja, ki nam dobavlja traktorje. Zaenkrat tudi tu ne gre za sistematično obdelavo trga. Rezultati so posledica uvrstitve naših izdelkov v ponudbo te organizacije s prospektnim gradivom. Če ni druge možnosti, je ta za nas že sprejemljiva. Zdi pa se mi, da bi bila prodaja skozi to mrežo bolj učinkovita, če bi bil interes s strani našega sozda večji in če bi z IMT-jem vzpostavili odnos na višji vsaj vzpostolarni ravni, ki v teh sistemih

V dolgoročno kooperacijsko pogodbo se zelo aktivno vključuje tudi DO Livar, ki izvaja po potrebi določene posle za firmo Siemens, Jansen, DDR itd. tudi preko kooperacijske pogodbe Klimat — Metall.

Mislil, da bo zaradi neusklajene zunanje trgovinske zakonodaje v Jugoslaviji in prednosti, ki jih nudijo dolgoročne kooperacijske pogodbe (brez soglasij, kontigentov, dovoljenj) v letu 1988 najmanj 85 odstotkov vse zunanjetrgovinske blagovne menjave realizirane preko kooperacijskih pogodb.

Se posebej pa je to ugodno za IMP, ker ima skoraj 90 odstotkov svojega proizvodnega programa zajetega v specifikacijo dolgoročnih kooperacijskih pogodb.

Omeniti pa je potrebno še eno ugodnost, ki smo jo dosegli pri zveznem komiteju za industrijo in energetiko v Beogradu. Na osnovi tega soglasja lahko uvažamo pri vseh kooperantih opremo, orodja ter rezervne dele, kar mislim, da je velika prednost pri tehnološkem posodabljanju IMP-ja, ali vsaj organizacij, ki v teh kooperacijskih pogodbah sodelujejo.

J. Votek

Gorenje

Racionalni tok materiala

IMP-jev tozd INŽENIRING je predal »Gorenju«, T. Velenje v obratovanje »Pnevmatski razvod granulata« — to je prvi tovrstni pnevmatski razvod v Jugoslaviji, ki ga je uspešno izvedla naša KLIMA Celje

V GORENJE — GOSPODINJSKI APARATI je bila predana v obratovanje nova naprava za centralni razvod granulata do posameznih strojev za izdelavo izdelkov iz plastike.

Surovina — PVC granulati se zajema iz 5 silosov z višine 20 m s premerom 3 m.

TOZD INŽENIRING je pridobil delo v okviru svoje enote za tehnologijo v Mariboru. Dajalec tehnologije je bila v tem primeru firma MOTAN iz Zvezne republike Nemčije. Komplet, izvedbene načrte in delno opremo je izdelala in dobavila KLIMA MP Celje, ki je vsa dela vključno z montažo v okviru tozda INŽENIRING tudi strokovno izvedla.

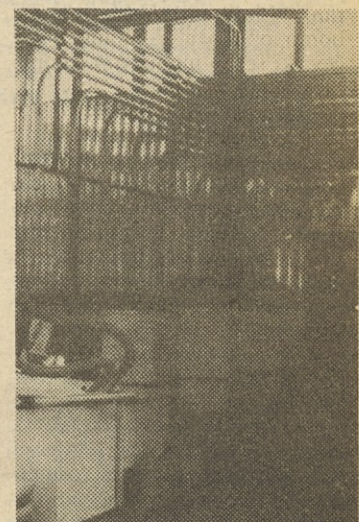
Celoten transport granulata poteka po ceveh in deluje po vakuumskem principu. Vakuum povzroča, da granulati potujejo iz silosov preko preklonke postaje do posameznih dozatorjev na strojih. Prednost celotnega sistema je v tem, da posamezne stroje ni potrebno več polniti ročno, ker prispe granulati po cevi in se avtomatsko dozira. Novi tehnološki postopek torej omogoča racionalizacijo in avtomatizacijo toka materiala (PVC granulata), preprečuje zunanje onesnaženje materiala, izgube materiala na poti ter nenazadnje tudi dodatni prihranek zaradi manjših internih transportnih stroškov. Zagotovljena je tudi precejšnja natančnost mešanja barv posameznih odtenkov ter hitra menjava barve.

To je prva tovrstna naprava v Jugoslaviji in planiramo, da bomo v bodoče uspeli tudi pri

drugih investitorjih, ki so si napravo, ki je trenutno naš edini referenčni objekt, že ogledali.

Navdušenje poslovno-razvojnoro raziskovalnega centra GORENJE — Titovo Velenje

V kratkem bodo zaključena vsa dela na poslovno-razvojnoro raziskovalnem centru GORE-

Razdelilni sistem

NJE v Titovo Velenje, ki jih je pridobil INŽENIRING, Enota za tehnologijo Maribor v trdi konkurenci z ostalimi ponudniki. Izvajalski inženiring opravlja Gorenje in je potrebna dela razdelila med posamezne izvajalce. Strojne instalacije vgrajuje Klima Montažna proizvodnja, elektro instalacije pa Elektrokovinar Ptuj. Dela potekajo po planu in bodo predvidoma zaključena v pogodbenem roku.

F. Veselko

Izkoristek nad 100 odstotkov — nesmisel?

Novi kotli — nova kakovost

Poraba toplote za ogrevanje pomeni skoraj polovico skupaj porabljenih toplote. Del energentov, ki jih uporabljamo za ogrevanje, je povezan z uvozom, drugi del, je v ekološkem smislu neugoden, električna energija je prekalitiven energent za ogrevanje, itd. Vsem energentom pa je skupna lastnost izjemno visoka cena, ki bremeni že tako skromne narodne dohodke.

Zato je posebno pomembna gospodarnost oz. učinkovitost kurilnih naprav za pridobivanje toplote. Tu mislim predvsem na izkoristek, zanesljivost pri obratovanju, na obratovne stroške, pa nenazadnje tudi na ekološki efekt.

Razvoj v smeri nizkotemperaturnih sistemov in pospešena uporaba zemeljskega plina sta pripeljala do nove generacije

Dodatne menjalne površine pri kotlih za izrabo zgorevalne toplote goriva omogočajo prenos senzibilne toplote in delno uparjalne toplote od dimnih plinov na ogrevalni sistem. Torej je zaradi kondenzacije izpuha izrabljena zgorevalna toplota (Ho) in ne le kurilnost (Hu) goriva.

Zgorevalna toplota goriva (tudi: zgornja kurilnost goriva) je vsa toplota, ki se lahko sprosti pri zgorevanju. Če izrabimo poleg senzibilne toplote dimnih plinov tudi uparjalno toploto pri gorenju nastale vodne pare, potem smo izrabili zgorevalno toploto goriva (Ho). V primeru, če voda iz goriva ostane v plinasti fazi, govorimo o kurilnosti goriva (Hu). Kurilnost je torej manjša od zgorevalne toplote goriva za uparjalno toploto vodne pare.

Hu in Ho za nekatere pline			
v kWh/m ³	mestni plin	zemeljski plin	uparjen TNP 50/50%
zgorevalna toplota Ho	4,884	11,163	32,568
kurilnost Hu	4,419	10,000	30,233
razmerje Ho/Hu	1,10	1,11	1,08

kotlov na plin. Posebno dobre rezultate dosegajo plinski atmosferški kotli z izkoriščanjem zgorevalne toplote goriva (Breunwert) oziroma kondenzacijske toplote dimnih plinov. Čeprav je princip izrabe zgorevalne toplote goriva poznan že več kot 100 let in so bili prvi praktični poskusi narejeni že pred nekaj leti, pa se je število vgrajenih naprav (predvsem na Nizozemskem) bistveno povečalo šele v zadnjih petih letih. Nizozemci poročajo o praktičnih izkušnjah z napravami za izkoriščanje zgornje gorilne vrednosti (takih naprav je tam vgrajenih že okoli 30 odstotkov od vseh plinskih kotlov), ki strnjeno povedo: da znašajo prihranki plina z novo generacijo kotlov do 20 odstotkov, za enake odstopke se zmanjša tudi oddaja dimnih plinov v okolje, celotni obratovni izkoristek pa so večji celo od 95 odstotkov.

Delež uparjalne toplote (pri zemeljski plinu znaša ta 11 odstotkov kurilnosti) je pri klasičnih kotlih nezrabljen.

Pri kotlih za izrabo zgorevalne toplote, imenovanih tudi kondenzacijski, dosežemo izkoristek nad 100 odstotkov glede na kurilnost Hu. (V povprečju leže vrednosti med 102 in 106 odstotki.)

Matematično so izkoristki nad 100 odstotkov nesmisel. Razprave, vodene v nekaterih strokovnih krogih, ker nekateri proizvajalci kondenzacijskih kotlov razglašajo za svoje prizvode izkoristke nad 100 odstotkov, bodo odpadle šele takrat, ko bo določen izkoristek vseh kurilnih naprav za zgorevalno toploto. To pa pomeni, da bi bili izkoristki konvencionalnih kotlov (brez izkoriščanja zgorevalne toplote) ustrezno nižji od tistih, ki jih danes uporabljajo.

Ž. MURN

J. Votek

Še o kadrovski vitalizaciji

Kdaj bomo videli in odgovarjali?

Vloga in pomen znanja kot faktorja nadaljnje dinamike razvoja ali kot temeljne prvine na kateri slonijo vse uspešne strategije in sistemi, je nesporna in utemeljena. Brez dvoma je tudi za gospodarsko rast delovnih organizacij potrebno ustvariti pogoje za izkoriščenost večje količine znanja. Eden od osnovnih vzrokov slabe izkoriščenosti je prisotnega znanja je v neustreznem socialnem statusu strokovnih služb in strokovnjakov. Marginalni status strokovne službe v delovni organizaciji pomeni, da je njen vpliv na dogajanje majhen, njena komunikacija z drugimi organizacijskimi enotami pa podpopovprečna. Podpopovprečen je potem tudi občutek odgovornosti strokovnjakov za dogajanje v delovni organizaciji. Razumljivo je, da strokovnjaki, ki so blokirani z marginalnim statusom, ne morejo postati učinkoviti. Večjo učinkovitost strokovnjakov bomo dosegli z ustreznim stimuliranjem (nagrajevanje, urejeni delovni pogoji, omogočanje strokovnega razvoja, konsultacije itd.). Vendar samo to ni dovolj. Potrebna je tudi večja avtonomija strokovnih služb in večja vloga strokovnjakov pri strateških odločitvah.

V okolju, ki nam je vsem najbolj blizu in ga najbolje poznamo, imajo med strokovnimi službami verjetno povsod kadrovske službe najnižji status. Kaže, da te službe še niso niti po kadrovske zasledbi niti po vsebini dela in podatkih, ki jih dajejo od sebe, postale strokovne službe v pravem pomenu besede. Skratka, niso takšne, kakršne bi potrebovali in končno, kakršne bi morale biti. Njihovo delo je predvsem največkrat omejeno na administrativna opravila in v tej zvezi na tekočo kadrovske evidenco, kar je ponekod njihov skrajni domet.

(glej tudi IMP Glasnik št. 11/1987, okrogla miza posvečena jubileju IMP str. 5 in seveda isto glasilo št. 6/1987 str. 4)

Nadalje po rangi strokovni delavci v kadrovske službi (kjer že so), niso enaki rangi boljše (o)cenjenim tehničnim in ekonomskim strokovnjakom. Ali drugače povedano strokovnemu delu z ljudmi (s kadri), se ne pripisujejo enake zahtevnosti, kot strokovnjakom pri delu na proizvodni, komercialni, oziroma ekonomsko-finančni problematiki.

Čprav na drugi strani ves razviti svet vedno bolj utrjuje spoznanje (in skladno s tem ravna), da je bistven dejavnik človek (kader) v delovnem procesu in ga tudi v naši družbi od nekdanj deklarativno postavljamo v ospredje.

Vprašanje, ki se ponuja, se glasi: kako lahko neusposobljene kadrovske službe omogočajo in zagotavljajo strokovno delo, ki edino nudi in zagotavlja objektivno in utemeljeno, samostojno odločanje samoupravnih organov? Odločanje je v takem primeru v veliki meri lahko le navidezno, ker se odloča brez poznavanja dejanskega stanja in ne da bi se dobro zavedali neposrednih ali posrednih posledic sprejetih odločitev. Naslednji (možni) odgovor na vprašanje je v ponekod razširjeni miselnosti, da delavci kot nosilci kadrovske politike ne morejo z njo sami resnično realizirati temeljnih vprašanj kadrovske politike in izvajati kadrovske odločitve. Namreč logična posledica nerazvitosti in nestrokovnosti kadrovske službe, s tem pa tudi izobraževalnega in strokovnega kadrovskega dela je zelo majhen vpliv delavcev (neposrednih proizvajalcev) na načrtovanje kadrovske politike in seveda na izobraževanje. Brez ustrezne kadrovske politike tudi ni mogoče realizirati ustrezne izobraževalne politike.

Neobjektivnost in neodgovornost

V takšni situaciji so povečane možnosti za vpliv in odločanje

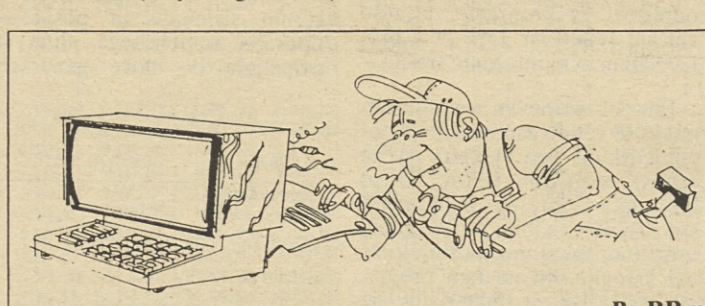
posameznikom, ali majšim skupinam in tudi za neobjektivno in neodgovorno ravnanje na tem področju. Ena od očitnih posledic tega stanja je tudi velik razkorak med dejansko in priznano izobrazbo, oziroma strokovno usposobljenostjo. Zakon res utemeljuje, da zaposleni lahko opravljajo zahtevnejša dela in naloge (in zaradi tega bolje nagrajena) kot jim dopušča izobrazba, vendar je zato predvidena verifikacija sposobnosti z ustreznim strokovno komisijo. V praksi se to dogaja brez ustrezne verifikacije in preizkusa znanja in spodbuja k špekulativnemu ravnanju. Škoda pa je povzročena izobraževanju. Namesto da bi dvignili nivo znanja z izobraževanjem, se da po tej lažji poti priti do ugodnejšega položaja in nagrajevanja.

Razkorak med kvalifikacijo, ki se zahteva in ki jo delavec ima, pa lahko pomeni, da so zahteve dela nerealne postavljene, bodisi zaradi nedoslednosti, ali zaradi vplivanja na osebni dohodek. Lahko pa tudi pomeni, da dela z večjimi zahtevami zadovoljivo opravljajo ljudje z manjšimi kvalifikacijami, kar pomeni, da so izjemni delavci, ali pa se nezadostna uspešnost tolerira, ali pa se sploh ne spremlja.

Najbolj usodne posledice nestrokovno vodene kadrovske politike se kažejo v kolektivnih, ki so kronični bolniki in na robu propada. Tudi njihova kriza je, ne glede na to s čim jo opravičujemo, v veliki meri posledica slabe kadrovske politike, ker sta kvaliteta opravljanja poslovne funkcije in učinkovitost njenega funkcioniranja odvisni predvsem od kadrov. Odgovornost za neuspešno poslovanje pa se žal postavlja in se ukrepa šele takrat, ko je organizacija na robu katastrofe, velikokrat je takrat že prepozno.

Kronična bolezen in ljudje

Najbrž ni treba utemeljevati, da je vloga, strokovnost in položaj kadrov odločujoča za nadaljnji tehnološki razvoj in za razvoj demokratičnih odnosov. Torej je nujno boljše izoblikovati kadrovske službe (bolje organizirati),

Po RR-u

Ustvarjalnost

Drevo življenja

Pomembno sredstvo — človeška inteligenca, ki še danes v glavnem v delovnem procesu ni dovolj dobro izkoriščena, leži v vseh zaposlenih. To je danes eden največjih mrtvih kapitalov v sodobnem svetu. To pa ne velja samo za razmere doma, ampak se tudi v tujini soočajo s tem.

Mnogi strokovnjaki danes ugotavljajo, da je sistem, ki deluje tako, da so na vrhu — v vodstvu ljudje, ki mislijo in ostali, ki izvršujejo navodila od zgoraj, obsoben na propad. Zato je potreba v današnjem času nestabilnosti in težkega boja za preživetje v mednarodni konkurenci, da se uporabijo ideje vseh, tudi do najbolj skromnih. To pa pomeni, da mora vodstvo biti sposobno prislunhiti idejam vseh ter v njih vzbuditi kreativne sile in njihovo željo, da aktivno sodelujejo v

procesu. Na tem področju so med najnaprednejšimi Japonci. Znana avtomobilska tovarna trdi, da je na ta način dobila 570.000 konstruktivnih idej od svojih zaposlenih, pri čemer jih je koristno uporabila 500.000. Iz tega primera se vidi, kakšno strateško prednost si je podjetje pridobilo v primerjavi s tistimi tekmeči, ki potenciala ljudi ne vključujejo v delovni proces. Zelo veliko vlogo v tem procesu igrajo tako imenovane sred-

da bodo usposobljene za strokovno delo in tako omogočale in zagotavljale objektivno in strokovno utemeljeno odločanje. Zavedati bi se morali, da brez ustrezne strokovne priprave ni ustrezne kadrovske politike.

Oblast odriava stroko

Pri organizaciji kadrovanja je treba težiti k takemu konceptu, ki bo omogočil sposobnim posameznikom razvoj njihovih sposobnosti in jih na njihovi razvojni poti ne bodo ovirali ožji interesi. Kadrovske odločitve je torej treba graditi na podlagi temeljite strokovne priprave.

Naloge s kadrovskega področja je potrebno obravnavati in vrednotiti kot druge naloge (proizvodne, ekonomsko finančne in druge) in izboljšati kadrovske (izobrazbeno in poklicno) strukturo zaposlenih pri kadrovske opravilih.

Razvijati je treba etiko strokovnega kadrovskega dela vseh, ki se ukvarjajo s kadrovske opravili, pri čemer je treba imeti v ospredju humani vidik obravnavanja človeka in njegovih problemov.

Spodbujati in razvijati je potrebno teamsko delo pri kadrovske opravilih med strokovnimi delavci in samoupravnimi organi — komisijami.

Pomembne odločitve in plane je treba graditi na osnovi strokovnih analiz in pri tem v večji meri uvajati družboslovna znanja.

Glede na celovitost kadrovske dejavnosti bi bilo potrebno izdelati skupna izhodišča, iz katerih bi dogovorjeno kadrovske politiko izvajali vsi v sistemu. Za nekatere dimenzije kadrovske dejavnosti bi se bilo treba racionalno sporazumeti in dogovoriti ter jih izvajati skupno. Mišljeno je predvsem snovanje in kreiranje skupnih aktivnosti, svetovalne dejavnosti, sodelovanje z zunanjimi raziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami, zagotavljanje enotnega kadrovske informacijskega sistema, izvajanje zahtevnejših kompleksnih analiz s kadrovskega področja, uvajanje inovativnosti itd.

Izhajajoč iz potrebe bi bilo potrebno pristopiti k razvijanju lastnega specifičnega modela kadrovske dejavnosti v skladu z integralno kadrovske politiko in s strukturo dolgoročnega razvoja. Za razvijanje tega koncepta bi bilo potrebno oblikovati ustrezen team strokovnih delavcev.

Navedeno razmišljanje o kadrovske dejavnosti izhaja bolj z vidika kadrovanja, manj pa izhaja iz drugih vidikov, kot so razvoj in izobraževanje kadrov, inovacijska dejavnost, motivacija in stimulacija kadrov in drugih, ki bi bili vredni samostojne obravnave.

EMIL SMREKAR

Procesna oprema

Računalniško voden postopek

Tako kot v vsej industriji, je tudi v prehrabni industriji osnovni cilj doseganje visoke kvalitete izdelkov pri čim nižjih stroških proizvodnje. Eden od pomembnih faktorjev pri doseganju teh ciljev je tehnologija čiščenja in dezinfekcije procesne opreme. Za področje čiščenja in dezinfekcije je v uporabi tudi izraz sanitacija. Sanitacija je področje dejavnosti, ki zagotavlja vzdrževanje vseh substanc, površin in materialov, ki so v direktnem dotiku s proizvodi v takem stanju, da je vsebnost patogenih bakterij, toksičnih snovi in drugih tujih primesi minimalna in da ne vpliva na okus, trajnost proizvoda in njegovo hranilno vrednost.

Že desetletja prednjači pri razvoju teorija in praksa sanitacije v prehrabni industriji zlasti na področju mlekarke industrije. Na tem področju so se že zgodaj uveljavili strogi mikrobiološki standardi in pravilniki o načinu izvajanja stalne sanitarne kontrole prehrabnih tekočin.

Sanitacija v moderni prehrabni industriji se opravlja po strogo planiranem in s pomočjo računalnika vodenem in nadzorovanem postopku, ki vsebuje naslednje faze:

- čiščenje
- dezinfekcija
- kontrola učinka sanitacije
- sanitarni kontroni pregledi

Vse zahteve, ki jih postavlja program sanitacije, lahko zadovolji le avtomatizirani sistem čiščenja brez demontaže (cleaning in place CIP). CIP zagotavlja vzdrževanje visoke stopnje higijene v prehrabni procesni industriji. Omogoča cirkulacijo čistilnih sredstev po isti poti, kot jo opravlja produkt z namenom, da raztopi in splakne ostanke produkta in ostale usedline.

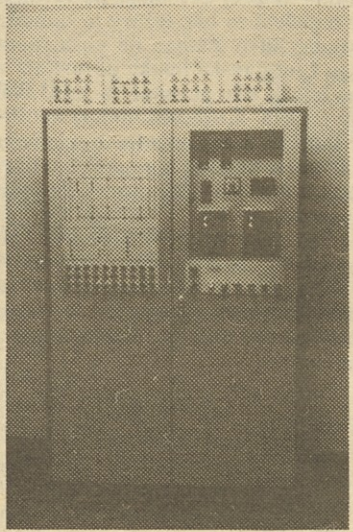
CIP se uporablja za pranje in dezinfekcijo cevovodov, cistern, kadi, pasterjev, separatorjev, homogenizatorjev, filtrov in druge procesne opreme. Kot sredstva za čiščenje se uporabljajo voda in alkalna ter kemično kislila sredstva, za dezinfekcijo pa vroča voda, vroč zrak, radiacija ultravijoličnih žarkov in kemijsko dezinfekcijska sredstva.

Prednosti, ki jih zagotavlja avtomatizirani sistem za krožno kemično čiščenje, so:

- večja varnost za osebe in okolje pri uporabi nevarnih pralnih sredstev,
- prihranek časa, energije in pralnih sredstev,
- visoka stopnja zanesljivosti proti kontaminaciji prehrabnega produkta s čistilnimi sredstvi,
- programska kontrola nad kontaktnimi časi, temperaturami, pretoki in koncentracijami čistilnih sredstev,
- boljši sanitacijski učinki zaradi zmanjšanja človeškega faktorja.

Pralni programi morajo biti prilagojeni vrsti proizvodnje in opreme, uporabljenim detergentom in intenziteti ter dinamiki proizvodnje.

Obstajata dva glavna tipa CIP-programov in sicer za hladne procesne naprave (skladiščne cisterne, hladilnike in pripadajoče ce-

Računalniški sistem za vodenje in nadzor procesa za pranje in dezinfekcijo v Mlekarni Dekani

vovode) in za vroče procesne naprave (pasterje, zadrževalce toplote, separatorje, duplikatorje).

Avtomati za vodenje CIP procesov so doživljali podoben razvoj kot vsa ostala industrijska avtomatika. Prešli so pot od kontaktnih relejskih krmilij, preko polprevodniških digitalnih logičnih avtomatov pa do prosto programiranih sistemov in procesnih računalnikov.

Večina CIP sistemov, ki se danes uporabljajo v jugoslovanski industriji prehrabnih tekočin, so zgradile poznane firme kot so Alfa Laval, Pasilac, Tuchenhagen, Huppmann, Steinecker, Lodi Sordi itd. Tehnomont je še v času zastopanja firme Alfa Laval zmontiral več teh sistemov po Jugoslaviji in si s tem nabral izkušnje za razvoj lastne družine CIP-sistemov, ki jih je poimenoval s komercialnim imenom Tehnocip. Tehnomontovi CIP-i so danes instalirani v Pivovarni Skopje, Etolu Celje in Radenski, Trenutno pa so v gradnji CIP sistemi v Mlekarni Dekani in Mlekarni ter Sirarni Kranj.

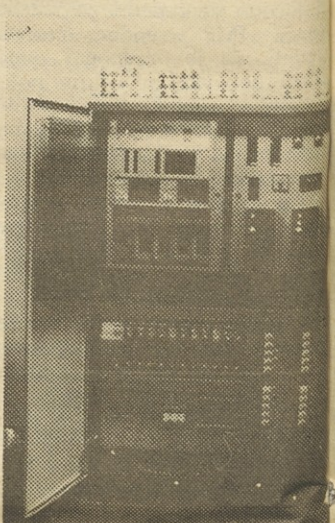
Tehnomont bo za ta dva investitorja sprojektilar, dobavil, zmontiral in spustil v pogon kompletno strojno-tehnološko, merilno-regulacijsko in računalniško opremo za vodenje in nadzor. Za strojno-tehnološki del ima Tehnomont v svojem proizvodnem programu tudi dva bistvena izvedena elementa, to sta daljinsko vodeni sanitarni

pnevmatski ventil in samosesalni črpalka.

Na področju pranja in dezinfekcije je Tehnomont razvil tesno sodelovanje z mariborsko tovarno Zlatorog, s katero sodeluje pri definiranju pralnih programov in pri ugotavljanju učinkov sanitacije. Tehnomont in Zlatorog skupno odpirata po uporabi tekočin čistil namesto sedaj uporabljenih praškov in uporabi kemične dezinfekcije namesto dezinfekcije s paro in tem prispevata k boljši in cenejši sanitaciji v prehrabni industriji.

Novost v mlekarh Dekani in Kranj bosta tudi centralni sistemi za hranjenje koncentriranih čistil. Ti dve deponiji bosta omogočili hranjenje večmesečnih zalog pralnih koncentratov in tem zmanjšali transportne stroške in nevarno ročno manipulacijo temi sredstvi. Sistem priprav raztopin bo namreč popolnoma avtomatski. Poseben elektronski merilno dozirni sistem bo skrbel za stalno vzdrževanje ustreznih koncentracij pralnih raztopin.

Interdisciplinarno in projektno reševanje vprašanj pri gradnji sistemov za pranje in dezinfekcijo je Tehnomontu že omogočilo

vidne uspehe in mu tudi v bodoče odpira pot v še večjo specializacijo na tem pomembnem področju v procesu proizvodnje in predelave tekočih živil.

MARJAN SAVIČ

Glasnik je tudi vaš časopis! Sodelujte! Telefon uredništva: (061) 321-043

Ekologija

Zmanjkuje vode

V jesenski enodnevni akciji so v nekem bavarskem mestu postavili zabojnike in sode za zbiranje problematičnih odpadkov iz gospodinjstev. Uspeh je bil razveseljiv: zbrali so 3.000 l odpadnega mineralnega olja, 550 l razredčil, 65 l kislil in 122 avtomobilskih akumulatorjev.

Take akcije nameravajo organizirati dvakrat letno, brezplačno, na določeni dan in na zbirnem mestu, ki bo pod strokovnim nadzorom.

Bliza se vodna kriza

Tako kot so se pojavljala znamenja pomanjkanja nafte preden je prišlo leta 1970 do krize, tako danes opažamo znamenja svetovne vodne krize. O tem poročata tudi World watch z Institutu iz ZDA. V poročilu ugotavljajo, da gladina podtalnice pada povsod po svetu. V ZDA je v nekaterih

predelih padla za 50 m (v Arizoni), drugod pa celo za 120 m (v Teksasu). Poročilo predvideva, da bosta severna Afrika in Srednja Azija vzhod leta 2000 izkoriščali vse uporabne vire sladke vode, da se bo poraba vode v južni in vzhodni Evropi ter osrednji in južni Aziji že približala meji tamkajšnjih zmogljivosti. Da bi krizo preprečili oziroma omilili, pripravljajo več usmeritev, kot so:

- učinkovitejša namakanja (70 % vse porabljene vode namenjene za namakanje),
- varčevanje z vodo v naseljih,
- vzbujanje površinske vode v podtalne vodonosne sloje,
- ustrezna cenovna politika.

Prva električna centrala na plim

Prva električna centrala na plimo je pričela obratovati v Annapolisu (ZDA) leta 1984. Centrala ima moč 20 MW in je pilotni objekt, ki naj bi služil za določitev delovnih karakteristik in sposobnosti turbin za pridobivanje tovrstne energije v večjem obsegu.

Danes že potekajo študije za centralo moči 5.000 MW. Lokacija za ta objekt naj bi bil zaliv Fundy na vzhodni obali ZDA. Ta zaliv je znan po največjem plimovanju na svetu.

— PRAYKAR POŠILJAMO V SVET ŠE ENEGA NAŠIH GOSPODARSTVENIKOV!

Po RR-u

F. VESELKO

Priredil: Rado Škrabec

IMP nekoč

Ves čas zraven

Osemindvajset let, kolikor jih je dal IMP-ju, sedaj že 13 let upokojeni, Lojze Štrus, je za človeka dolga doba, za človeštvo pa le drobtinica. Naš sogovornik, ki je prišel na pogovor k nam v uredništvo Glasnika, se je zaposlil leta 1947 v Toplovodu po njegovi združitvi s podjetjem inž. Boleslava Likarja v Ljubljani. Prej pa je od leta 1941 delal kot monter centralne kurjave in vodovoda v podjetju inž. Likarja v Ljubljani, ki je imelo sedež v Slomškovi ulici.

Podjetje Toplovod je imelo pred združitvijo z Likarjevimi podjetjem sedež v Kranju, po združitvi pa se je preselilo v Ljubljano. Potem so delavci, je v najinem pogovoru razpredal o svoji in firmi zgodovini Štrus, s prostovoljnimi delom zgradili v Črtomirovi ulici začasno montažno leseno poslopje s pomočjo Tesarskega podjetja.

S kakšnim delom ste začeli po prihodu v Toplovod?

»Že takoj po prihodu v to podjetje je direktor Stanko Krumpak sklical sestanek vodilnih monterjev, na katerem sva bila sporazumno določena za vodilna monterja Janez Kropar in jaz. Po tem sestanku sem se prvi javil v pisarni pri inž. Dušanu Gregorki, kjer sem sprejel zadolžitve in naloge za razvoj operativne službe za montažno dejavnost podjetja. Po nekaj mesecih je enako nalogo prevzel tudi Janez Kropar. Pri inž. Gregorki sem dobil vso potrebno dokumentacijo za izvajanje montažnih del na gradbiščih. Na osnovi te dokumentacije sem napravil izvlečke, ki so se nanašali na material, ki je bil potreben za delo na gradbiščih in pregledal načrte za izvedbo instalacij. Načrte smo dobili v projektnem oddelku, ki je bil že tudi organiziran v Toplovodu. Potem pa se je bilo potrebno povezati z naročnikom montažnih del in se dogovoriti za ogled gradbišča, za rok začetka del in za prostore za skla-

dičenje materiala na gradbišču, za primeren prostor – namenjen za garderobo monterjev, za prehrano in stanovanje monterjev, če je bilo gradbišče zunaj okolice Ljubljane. Operativci smo morali občasno nadzorovati delo in po potrebi ter po naročilu investitorja prisostvovati na operativnih sestankih za določeno gradbišče.

Po zaključku montaže oziroma instalacijskih del je operativni vodja v prisotnosti predsednika investitorja opravil izmere tekočih metrov instalacij – to je grobih instalacij, po zaključku vseh drugih obrtniških del pa je bil pregled in preizkušanje ogrevanja in sanitarnih predmetov.

Za kakšno montažno dela je bil Toplovod že usposobljen in za kakšne objekte?

»V tistih časih je bil Toplovod sposoben prevzeti najzahtevnejše instalacije in montaže v industrijskih objektih, v bolnicah, inštitutih in nekaterih zahtevnih stanovanjskih objektih. Začeli smo že z montažo zunanjih cevodvodov, namenjenih za ogrevanje objektov, z montažo plinovodov in postrojenj za pridobivanje nafte. Vsa navedena instalacijska dela sem vodil skupaj z vodilnim monterjem Alojzjem Zadnikarjem na naftnih poljih v Dolnji Lendavi. V okviru podjetja Toplovod smo opravljali tudi remontno montažno dela na naftnih postrojenjih v rafineriji nafte Reka, Polikliniko v Ljubljani, Hotel Lev v Ljubljani, novo palačo Ljudske

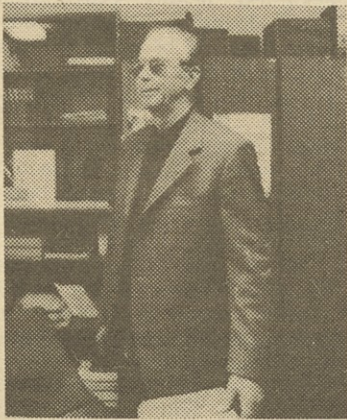
skupščine v Ljubljani, staro tovarno Yuloň v Ljubljani.

Ali je bila oprema tedaj domača ali uvožena?

»Materiali za vse vrste instalacij so bili v glavnem iz domače proizvodnje – delno že tudi Toplovodovi. V izjemnih primerih in na zahtevo investitorja pa smo montirali tudi material iz uvoza.

Ste delali samo na objektih v Ljubljani in bližnji okolici, ali tudi zunaj tega območja?

»Ves čas do združitve Toplovoda z Elektrosignalom leta 1963

Lojze Štrus

sem opravljal delo vodje montaže na različnih objektih po Sloveniji in tudi zunaj slovenskih meja.

Ste se tudi kaj izpopolnjevali in pridobivali nove izkušnje, ki so vsem vedno potrebne za boljše delo?

»Leta 1960 me je Toplovod poslal za 6 mesecev na izpopolnjevanje v montažo centralne kurjave in vodovoda v Bern v Švicco k firmi Bauman, kjer sem pridobil izkušnje v organizaciji montažnega dela na gradbiščih. Tam sem bil v začetku vključen v montažno skupino na velikem objektu v mestu Bill. Po dveh mesecih sem v tej skupini prevzel

orodje in začel samostojno montirati instalacije centralne kurjave na manjših objektih – z delavcem pomočnikom. Šef filiale te firme v Švici me je na vsak način hotel zadržati oziroma je hotel, naj se vrnem z družino. Pripravljeni so mi bili preskrbeti družinsko stanovanje in službo v tej firmi pod najboljšimi pogoji. Ko pa sem se vrnil v Ljubljano, sem o vsem tem razmislil in ko sem pomislil na to, da bi moral organizirati selitev in zaživeti povsem novo življenje z družino v tujini, sem se odločil, da ostane v domovini. Iz te švicarske firme so me po vrnitvi domov še večkrat pisмено vabili, naj se odločim in se vrnem v Švico, pa sem jim odgovoril, da ponudbe do nadaljnjega ne morem sprejeti in sem tako ostal pri IMP-ju do upokojitve 1975.

Način dela na gradbiščih v Švici se je v nekaterih primerih razlikoval od naše prakse. Tako je bila na primer izvedba montaže radiatorjev bolj praktična in bolj enostavna kot pri nas. To prakso sem predlagal takratnemu tehničnemu vodstvu Toplovoda, pa je ni sprejelo. V poznejših letih pa so se jugoslovanske tovarne same lotile varjenja varjenja na strani radiatorja za pridružitve na konzole. Prav tako pri nas niso sprejeli moje izkušnje, ki sem jo prinesel iz Švice – to je izvedbe priključka na radiator.

Glede na zahtevna dela sem moral obvezno obiskovati nekatere tečaje in predavanja za svoje izpopolnjevanje v stroki. Na zahtevo podjetja oziroma takratnega ministrstva za gradnje sem moral leta 1951 opraviti izpit za višjega industrijskega obratovodjo v tehnični stroki. Opravil sem ga s prav dobrim uspehom. Ta obveznost je veljala za vsakega vodjo montaže in je bil ta izpit tudi pogoj za nadaljnje opravljanje dela vodje montaže.

S katerimi podjetji ste v času Toplovoda sodelovali pri delih na gradbiščih?

»Na gradbiščih, kjer smo izvajali montažna dela, so bili izvajalci gradbenih del, s katerimi smo sodelovali v glavnem GIP Gradis, Tehnika, Obnova, Slovenija ceste, Stavbenik Koper, Megrad Celje in Pionir Novo mesto. Ves čas sem zelo dobro sodeloval s šefi gradbišč, z delovodji omenjenih gradbenih podjetij. Ob dobrem sodelovanju v vseh letih se niso investitorji nikoli pritoževali glede dela – nasprotno, deležni smo bili pohval in tudi nagrad.

Ali ste imeli v Toplovodovem času samo naloge v zvezi z gradbišči ali pa so vam naložili kot prizadevnemu članu kolektiva še kakšne druge obveznosti?

»Leta 1951 so me začasno premestili v Maribor z nalogo, da prevzamem obstoječe instalacijsko podjetje centralne kurjave z vsem instalacijskim materialom in štiri dobro vpeljane monterjske skupine. Najprej sem popisal in prevzel vse orodje in materiale, kar pa ni šlo brez problemov. Večji gradbišči sta bili tedaj v Kidričevem in na Fali. Obisk gradbišč je bil naporen, saj sem razpolagal z edinim prevoznim sredstvom – biciklom. Ker sem ta obrat prevzel le za določen čas, sem se ob koncu leta 1951 na lastno željo vrnil v Ljubljano.

V začetku leta 1952 se je začel v Izoli organizirati obrat za centralno kurjavo in vodovod. Zaradi čedalje večjega obsega prevzetih del, sem bil začasno premeščen v Izolo, kjer je bilo potrebno povsem na novo organizirati skladiščno službo in določiti prioriteto prevzetih del. V Kopru smo tedaj začeli graditi upravno stavbo, skladišča in garaže. Pred zaključkom te gradnje sem se spet vrnil v Ljubljano na staro delovno mesto.

Kaj ste delali po združitvi Toplovoda in Elektrosignala?

»Po združitvi teh dveh podjetij (združili sta se l. 1962) sem prev-

zel delo vodje montaže na zelo zahtevnem gradbišču – to je na novem ljubljanskem RTV-ju. Posebno zahtevne so bile na tem objektu strojne instalacije in klimatske naprave. Klimatske naprave in prezračevanje je bilo treba vgrajevati po angleških načrtih.

Ker je bil ta objekt podoben že grajenemu RTV-ju v Švici, je OV po dogovoru z vodstvom RTV-ja organiziral strokovno ekskurzijo in ogled tega švicarskega objekta v sestavi investitorja ljubljanskega RTV-ja in izvajalca instalacijskih del IMP-ja. Spoznanja, ki smo si jih pridobili pri ogledih nekaterih delov poslopja švicarskega RTV, so nam bila zelo dobrodošla pri izvajanju montažnih del na ljubljanskem RTV.

Leta 1968 smo zaorali ledino na enem največjih, najzahtevnejših gradbišč – to je na gradbišču farme prašičev v Eberswaldu v Demokratični republiki Nemčiji. Tam sem vodil montažna dela centralnega daljinskega ogrevanja, ki je bilo namenjeno ogrevanju hlevov s pomočjo toplozračnih grelcev in upravnih objektov na območju te farme.

Po vrnitvi iz Eberswalda sem prevzel vodenje instalacijskih del na ljubljanskih stanovanjskih objektih (BS-3, stolpnice ob Celovski cesti nasproti gostilne Slepji Janez in drugi).

Za prizadevno in uspešno delo je Lojze Štrus dobil več pismenih pohval, priznanje ob 20-letnici dela v IMP-ju ter državno odlikovanje red dela s srebrnim vencem, pa denarno nagrado za požrtvovalno delo na novi palači Ljudske skupščine LRS leta 1959.

Poleg svojega rednega dela pa je bil dejaven tudi na družbeno-političnem polju. Za zgledno sodelovanje z občinskim ljudskim odborom za leto 1961 in 1962 pa je dobil občinsko priznanje občine Bežigrad.

Marija Primec

Pivovarne

Ruški Alchrom je začel leta 1986 v sodelovanju s Smeltom proizvajati opremo za pivovarne – to je opremo za primarno proizvodnjo piva – kar je srce vsake pivovarne, ki ji pivovarci pravijo kuhinja. V Jugoslaviji proizvaja pivo 28 pivovarn, ki so bile vse zgrajene ali modernizirane v šestdesetih ali v začetku sedemdesetih let. Predvideno je, da bodo morale vse te pivovarne v naslednjih desetih ali največ v petnajstih letih obnoviti ali povečati proizvodnjo. Obnove so najnevarne zaradi dotrajane obstoječe opreme, premajhnih zmogljivosti, zastarele tehnologije in prevelike porabe energije ter surovin na enoto proizvedenega piva.

Svojo kuhinjo se je prva lotila obnavljati Pivovarna Laško. Ker

elektro instalacij Tehnomont, Elektromonter in OV.

Transport opreme

zglede vlečejo, so potegnili v tako delo tudi Pivovarno Apatin in Union Ljubljana. Ker v Jugoslaviji nimamo tehnologije za proizvodnjo piva na modernih principih, se je bilo treba nujno nasloniti na renomirane tuje firme, ki so po tradiciji te proizvodnje najmočnejše v zahodni Nemčiji.

Alchromu je skupaj s Smeltom, ki je nosilec inženiringa in uvoza dela tuje tehnologije, uspelo pridobiti dela v Pivovarni Laško in Pivovarni Apatin. V Pivovarni Laško so začeli z deli leta 1986 in dela zaključili lani. Obnovljena Pivovarna Laško, ki jo bodo, kot predvidevajo, spravili v pogon še ta mesec, bo po zmogljivostih največja v Jugoslaviji.

Alchrom je v tej pivovarni izvajal dela po tehnologiji zahodnonemške firme Steinnecker in jih uspešno opravil v zadovoljstvo investitorja (Pivovarna Laško) in tujega partnerja.

Lani pa je Alchrom začel z deli na Pivovarni Apatin in prav v tem času zaključuje montažo Alchromove in tuje opreme na objektu.

Pri delih v apatinski pivovarni sodelujejo z montažo cevnih in

Kuhinja apatinske pivovarne bo nekoliko večja kot v pivovarni v Laškem.

Oprema za pivovarniške kuhinje je izdelana v glavnem iz nerjavnih materialov. To je nadaljevanje tradicije obdelovanja nerjavnih jekel v Alchromu.

Oprema je po gabaritih zelo velika in je največji izdelek, kar so jih doslej izdelali v tem ruškem tozdu. Točnost izdelave je bistveno večja kot pri drugih izdelkih in jo kontrolira zahodnonemški partner.

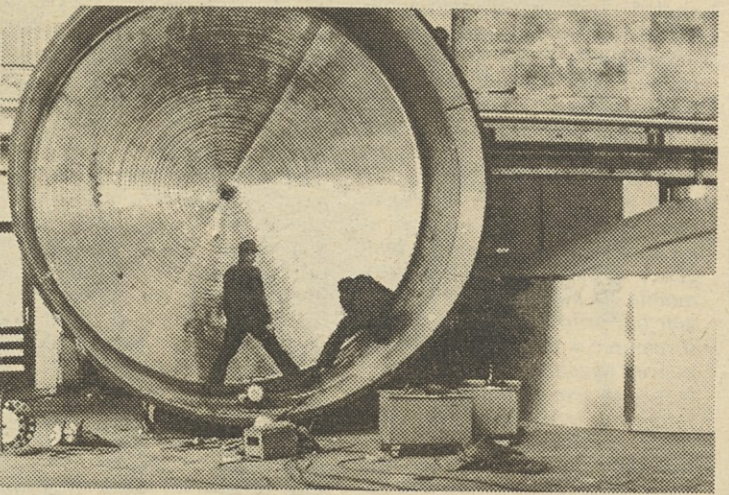
Posebno težavna sta bila transport te velike opreme na gradbišče in montaža na objektu.

Alchrom montira na objektu tudi tujo opremo ob nadzoruvanju tujega partnerja.

Vrednost Alchromovih del v posamezni pivovarni je delno odvisna, je povedal direktor tozda Alchrom Zoran Kos, od objekta, vendar je okvirna vrednost del po dosedanjih cenah okoli 2 milijardi dinarjev za posamezen objekt.

S tem delom si je Alchrom pridobil precej izkušenj pri tako zahtevnih okoljih, pa tudi renome v krogu potencialnih investitorjev gradenj in obnavljanj pivovarn.

V naslednjih letih bo možnost pridobivanja novih del precej odvisna od dohodkovnega položaja jugoslovanskih pivovarn, je

Pogled v dušo

nju z zahodno nemško firmo Huppmann.

Objekt bo zgrajen brez zamud v rekordnem času – v enem letu, za kar imajo zaslugue tudi lokalni gradbinci, ki pri svojih delih upoštevajo pogodbene roke.

dejal direktor Kos, pa seveda tudi ob oblikovanju cen piva.

Skupaj s Smeltom in s firmo Huppmann pripravlja Alchrom sedaj pogodbo za rekonstrukcijo pivovarne na Poljskem (v bližini Krakova).

Marija Primec

Postojnska porodnišnica

Že preizkusi!

Postojnsko porodnišnico, ki uživa velik ugled daleč naokoli predvsem po primorskem in notranjem predelu naše ožje domovine, bo, ker je postala pretesna in so v njej postali pogoji dela neustrezni, zamenjala nova modernejša porodnišnica in bolnišnica za ženske bolezni. Zrasla je na lokaciji zdravstvenega doma zunaj mesta Postojna, odprli pa jo bodo aprila ob občinskem prazniku občine Postojna. Predvidoma v jeseni bodo v njej prižrgoleli na svet prvi novi Primorci in Notranjci in bodo vanjo na zdravljenje sprejete tudi prve pacientke.

Porodnišnica

V porodnišnici in bolnišnici za ženske bolezni, ki jo gradijo s sredstvi samoprispevka in sredstvi združenega dela občin Postojne, Cerknice, Sežane, bo približno 56 ležišč.

Projekte zanjo je izdelal IMP-jev Projektni biro. Instalacijska dela pa bosta opravili naši delovni organizaciji Elektromonter in koprski Montaža.

Montaža je na tem gradbišču vgradila vodovodne instalacije, instalacije ogrevanja, klimatizacije, hladilno postrojenje ter instalacije medicinskih plinov.

Elektromonter pa je opravil vsa elektroinstalacijska dela.

Na gradbišču je bilo povprečno 15 do 20 Montažnih monterjev, pa 10 do 15 Elektromonterjev. Iz Montaže je bil vodja objekta Branko Gnezda, vodilni monter za vodovodne instalacije Boris Zadnik, za ogrevanje Ivan Čebren, za klimatizacijo pa Franc Lampe.

Gradbena dela je izvajal SGP Primorje Ajdovščina, tozđ GE Postojna (IMP je bil njegov podizvajalec), ki je bil tudi glavni nosilec vseh del in je imel v svojem okviru tudi vsa obrtniška dela na objektu (slikopleskarska dela: Final Nova Gorica, fasade in tehnične strope je delala Ter-

mika Ljubljana itd.). Gradnja pa je nadzoroval Staninvest Postojna.

Naši monterji so se vključili v delo na tem objektu v lanskem

preizkušal. Že od daleč pa sta bila vidna dva na strehi, ki sta bila seveda takoj pozorna na ženski prihod, pa še na fotoaparate, kar ni bilo brez njunega komentarja. Takoj sta bila pripravljena pozirati na vrhu strehe. V tem času so opravljali še nekatere preizkuse in regulacije.

V zaključni fazi znaša vrednost del, ki jih je opravila Montaža Koper, 600 milijonov dinarjev.

IMP je dobro sodeloval z investitorjem gradnje in je dela izvajal v dogovorjenih rokih.

Porodnišnica je bil eden od največjih in najbolj zahtevnih objektov, ki so jih delali v lanskem letu, saj so na tem objektu prišle v poštev vse vrste instalacij. Vse instalacije so namreč v stropih, kjer je bilo zelo malo prostora za vgrajevanje in so imeli monterji glede tega težavno delo.

Težave so pestile naše monterje tudi v tem, da so se morali med izvajanjem del nenehno in sproti prilagajati projektom.

Spremembe projektov je koprski IMP sam koordiniral in jih prilagajal tako, da so dela potekala po planih.

V okviru bolnišnice v novem objektu spada tudi kuhinja, pral-

Zaključna dela

nica, medtem, ko je kotlarna v poslopju zdravstvenega doma, ki je povezan z novo porodnišnico. Instalacije, ki jih je IMP vgrajeval, so v glavnem domača oprema, uvožena je le pirolitična peč za sežiganje medicinskih odpadkov.

MARIJA PRIMC

Na podlagi 16., 24. in 32. člena statuta SOZD IMP ter 92. in 100. čl. samoupravnega sporazuma o združitvi v Interno banko IMP je delavski svet SOZD IMP na svoji 11. redni seji dne 18. 2. 1988 sprejel naslednji

SKLEP
o razpisu volitev

1. Delavski svet SOZD IMP razpisuje volitve delegatov v:
  1. delavski svet SOZD IMP
  2. svet samoupravne delavske kontrole SOZD IMP
  3. zbor Interne banke IMP
  4. odbor samoupravne delavske kontrole Interne banke IMP

S tem sklepom daje delavski svet SOZD IMP pobudo delavskim svetom vseh temeljnih in delovnih organizacij ter delovnih skupnosti v sestavi SOZD IMP, da razpiše volitve v svoje organe upravljanja in druge organe (samoupravne delavske kontrole, disciplinske komisije).

Volitve bodo med 15. in 23. marcem 1988. Volilna opravila se opravljajo na način in v rokih, kot je razvidno iz posebne razpredelnice, ki je sestavni del tega sklepa.

- I.
  - 1.) 39 delegatov in njihovih namestnikov v delavski svet SOZD in to:
    - vsaka enovita DO, TOZD in vsaka delovna skupnost po enega delegata in enega namestnika;
  - 2.) 18 delegatov v svet samoupravne delavske kontrole SOZD in to:
    - delavci vsake delovne organizacije (skupno vse TOZD in delovna skupnost DO) po enega delegata;
    - delavci vsake enovite delovne organizacije po enega delegata;
    - delavci delovne skupnosti SOZD enega delegata;
  - 3.) 31 delegatov in njihovih namestnikov v zbor Interne banke IMP in to:
    - vsaka ustanoviteljica (TOZD IN EDO) po enega delegata in enega namestnika
  - 4.) 31 delegatov v odbor samoupravne delavske kontrole Interne banke IMP in to:
    - delavci vsake ustanoviteljice po enega delegata.

Delavski svet opozarja sindikalne organizacije, da za delegate ne kandidirajo delavcev, ki so bili že dvakrat zaporedoma izvoljeni v isti organ.

- IV.
  1. ILA ZUPANČIČ - predsednik
  2. MARTIN KOSMINA - namestnik predsednika
  3. IRENA DOLINSEK - tajnik
  4. TONE ŠTRUS - namestnik tajnika
  5. GOJKO USENIK - član
  6. PRIMOŽ ZUPANČIČ - namestnik člana

Volilna komisija: skrbi za zakonitost in pravočasnost izvedbe volitev - usklajuje postopke volitev delegatov v organe upravljanja in druge organe SOZD IMP in Interne banke IMP, - ugotavlja in razglasa volilne rezultate, - poroča delavskemu svetu SOZD in zboru Interne banke IMP o izidu volitev.

V. Volilne imenike za vsako TOZD, delovno skupnost in enovito delovno organizacijo pripravi služba za elektronsko obdelavo podatkov v delovni skupnosti SOZD v dveh izvodih, najkasneje do 15. 2. 1988.

Komisije za sestavo volilnega imenika v EDO, TOZD in delovnih skupnostih preverijo in eventualno dopolnijo volilne imenike, preden jih objavijo.

VI. Roki za izvedbo posameznih volilnih opravil začno teči od dneva sprejetja tega sklepa.

VII. Ta sklep se objavi v IMP Glasniku oz. na oglasni deski v vsaki EDO, TOZD in delovni skupnosti. Pismeni odpravek tega sklepa se vroči predsedniku Koordinacijskega odbora sindikata SOZD IMP, predsedniku, tajniku in članu volilne komisije ter vodji službe za elektronsko obdelavo podatkov. Predsednik DS SOZD IMP: Iztok Munih

Gasilsko društvo

Občni zbor

Ikovo gasilsko društvo je imelo 4. marca svoj občni zbor, ki so se ga poleg članov tega društva udeležili tudi predstavniki Gasilskih društev Zgornje Šiške, Tube in Iskre Pržan. Na občnem zboru so pregledali svoje lanskoletno delo, sprejeli program dela za leto in izvolili novo vodstvo gasilskega društva.

Kot je bilo slišati v poročilu poveljnika, so se člani društva lani udeležili občinskega tekmovanja z dvema ekipama (ženska in moška ekipa). Oktobra se je moška ekipa udeležila sektorske vaje v Iskri Pržan, ženska ekipa pa sektorske vaje v Litostroju. V okviru splošne akcije »čista Ljubljana« pa so organizirali akcijo čiščenja na lokaciji Trate.

Sodelavcu, ki stanuje v bližini Trate, so nekajkrat priskočili na pomoč, ko mu je zmanjkalo vode. Prek vsega leta so po potrebi prali Tratina dvorišča in cesto pred to IMP-jevo tovarno.

Dvakrat so kontrolirali gasilske aparate in druge protipožarne naprave.

Ko so pri gradnji nove tovarne Avtomatike predvsem pri zemeljskih delih gradbeni delavci nekajkrat nehoti poškodovali glavni dovod vodovodnega omrežja tako, da bi ostala tovarna brez vode tudi dalj časa, so se gasilci lotili akcije z vsa razpoložljivo opremo, in iz hidrantnega omrežja Iskra Zmaj napeljali vodo v Tratino hidrantno omrežje ter tako tovarno oskrbeli z vodo, da je lahko nemoteno obratovala tudi ponoči.

Minulo zimo so odstranjevali ogromne količine snega s streh z gasilsko opremo in ob gasilskem nadzoru tudi ob popoldnevih in v poznih večerih.

Člani Ikovega gasilskega društva so se lani udeležili tudi poučne ekskurzije v ladjedelnici Uljanik v Puli, kjer so jim člani Uljanikove gasilske čete pokazali ladjedelnične proizvodne prostore in jih seznanili s problematiko požarne varnosti.

Ikovo gasilsko društvo je decembra lani prejelo za požrtvovalno delo sozdovo priznanje.

Za leto pa društvo načrtuje, da bo poleg rednih vaj, ki jih bo imelo enkrat mesečno in poleg sodelovanja na sektorskih vajah s sosednjimi društvi, pa pripravil na občinsko tekmovanje, najboljši skrbel za protipožarno preventivo v Ikovih tovarnah.

M. P.

ZAHVALE

Ob smrti najinega očeta, se iskreno zahvaljujemo sodelavcem TOZD Črpalke in OOOZ ter DO IKO DSSS za darovano cvetje, izraze sožalja in spremstvo očeta na njegovi zadnji poti.

Jelena KOLARIČ
Mile PAULIČ

Ob smrti moje drage mame Jožefe Repas iz Količevega se iskreno zahvaljujem sodelavcem Klimata, ki so jo spremili na zadnji poti, izrečeno sožalje ter tolažilne besede ob mojih težkih trenutkih. Istočasno se tudi zahvaljujem za finančno pomoč, sindikatu pa za darovani venec iz prelepega cvetja, kakršnega je moja mama zelo rada gojila.

sin Zvone Repas

Ob boleči izgubi drage mame se iskreno zahvaljujem sodelavcem Tena za izrečeno sožalje, darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Ivan Fink

Ob boleči izgubi drage mame se iskreno zahvaljujem sodelavcem TEN za izraze sožalja, darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Janez Hran

Pot

Kod hodiš človek mali, kje blediš?
Osamljeno si zrno, zreš v svet...

V rodni zemlji ti vzkališ
in v žarkih sončnih zraščah v cvet.

Po poti usode ti hitiš, ustvarjaš,
na poti tej pridruži se ti kdo.
Včasih ti si, drugič se pretvarjaš,
s sopotniki te veter nosi z vrha v dno.

Umirja se vihar, odcvete cvet,
s pogledom žalostnim ti zreš nazaj.
Usode pot je s teboj obredla svet,
želiš vzkaliti spet, ne mreti kakor zdaj.

Popotnik se ustavi. Truden gleda
v naravo, ki divja, obzorje črno.
Človeka le še senca blede,
postajaš človek mar spet zrno?

Elizabeta K.

NAGRADNI KVIZ

PRAVILA:

1. Kviza se lahko udeležijo delavci, upokojeanci in štipendisti sozda IMP.
2. Vsak lahko v vsakem kolu sodeluje samo z enim nagradnim kuponom.
3. Velja samo originalni kupon iz Glasnika.
4. Kupon lahko oddaste v poseben nabiralnik v uredništvu Glasnika ali ga pošljete po pošti.
5. Zadnji rok za oddajo kupona je do 1. v mesecu; za delavce oddaljenih tozdov, upokojeancev, štipendiste velja tudi datum poštnega žiga.
6. V finalnem žrebanju bodo upoštevani vsi pravilno izpolnjeni kuponi iz vseh kol.
7. Med izžrebance bomo razdelili tri nagrade v višini 30.000 dinarjev.
8. Kviz bo trajal 6 kol. Glavna nagrada, za katero se potegujejo udeleženci kviza v vseh šestih kolih, je vikend paket za 2 osebi na Vojskem.

Vprašanja

1. 40-letni jubilej dela je SOZD IMP proslavil 13. novembra 1987 v Ljubljani. Napišite rojstni dan današnjega IMP in takratni sedež podjetja! (dan, mesec, leto, kraj).

2. Na posnetku z gradbišča je prikazan del vročevodnega omrežja, ki so ga izdelali monterji ene naših DO! Napiši, kje je ta posnetek nastal in za katero DO gre!
3. V okviru IMP že vrsto let uspešno deluje Planinsko društvo, ki ima tudi Mladinski odsek. Napišite, kdaj je bil ustanovljen Mladinski odsek PD IMP (mesec, leto)?

Pravilni odgovori iz 4. kola.

1. IMP Metall, SECAR
2. Prenosnik toplote
3. September 1987 v Mariboru

V 4. kolu so bili izžrebani:

1. Marija Mavretič, OV Ljubljana, 1. nagrada
2. Marjan Rakovec, Klima montaža, 2. nagrada
3. Miran Poljšak, Klima montaža, 3. nagrada

NAGRADNI KUPON:

5. KOLO

1. _____

2. _____

3. _____

Ime in priimek: _____

Tozd _____

DO _____

Janez Jaklič

Odgrnjena tančica

V migetajoči vročini so se pred nami na obzorju zarisali številni minareti. Nehote sem pritisnil na zavoro in ustavil avto ob robu ceste. Mesto Edirne je bilo iz te razdalje videti kot veličastna mošeja. Bil sem očaran. Trkali smo na vrata nečesa novega, nečesa tako drugačnega, obetajočega in skrivnostnega. Skozi gost pajčolan sem bolj zaslitil, kot videl prebujajočo se eksotično lepoticco Turčijo. Stali smo na križišču treh svetov, na križišču, kjer so se že davno mešale Evropa, Azija in Afrika, na ozemlju, kjer so se dvigale in padale civilizacije, kjer je trgovec sledil vojaku in ta spet trgovcu, kjer so izginjali narodi in države, kot so se spreminjale puščave v osrčju pokrajine, razbrzdane in bičane od vročih vetrov.

Bili smo že ravno dovolj dolgo na poti, da je moški del ekipe pregnal sume v zanesljivost preobtežene diane in da je ženski del pričel ugotavljati, kako nekaj grozno groznega je lahko potovanje v majhnem avtomobilu brez najmanjšega udobja. Za nami je bila pot preko Jugoslavije in Bolgarije. Po naši domovini smo naredili precejšen ovinek mimo Zagreba, Slavonskega broda, Zenice, skozi Bosno in južno Srbijo. Naša želja je bila, čim bolj spoznati Jugoslavijo danes in odkriti njene znamenitosti skozi zgodovino, da bi videli Turčijo na našem ozemlju in se tako bolj pripravili na postopen vstop skozi vrata v novi svet. Sprehodili smo se skozi junaško srbsko zgodovino, začetke srbske države, katere zlahtni pomniki so prekrasni samostani: Sopoćani, Studenica, Dečani, Žiča... ki so jih gradili ob pomembnih dogodkih in na željo srbskih vladarjev. Kako mogočni so ti spomeniki gradbeništva in slikarske umetnosti med XII. in XV. stoletjem, ki jim le težko najdemo enake v

takratni Evropi, priča dejstvo, da so nekateri vpisani na seznam svetovne dediščine pod okriljem UNESCO. Skrivnostni otomanski duh smo začutili že v dolini reke Bosne. To je še vedno dobro viden način gradnje hiš, to so številni minareti sredi vasi, nenavaden način oblačenja, čudovita čaršija v Sarajevu in nenazadnje turški most preko Drine v Višegradu, dragulj, ki ga je leta 1571 dal zgraditi veliki turški vezir Mehmed paša Sokolović in je prav tak, kot bi pravkar vzniknil iz zgodbe nobelovca Andrića. Najboljše v zgodovino pa smo vstopili v Caričinem gradu, kjer se nahajajo ostanke rimskega mesta iz VI. stoletja in ležijo približno sedem kilometrov od kraja Lebanov. Mesto, sezidano v stopničastih terasah, se razprostira na območju štirih hektarov in je bilo po vsej verjetnosti prestolnica Justinijana Prime. Kljub vesplošni zanemarjenosti je mesto še kar dobro ohranjeno. Prav zanemarjenost je boleča značilnost našega odnosa do zgodovinske dediščine in priča o omejenosti in plitkosti našega

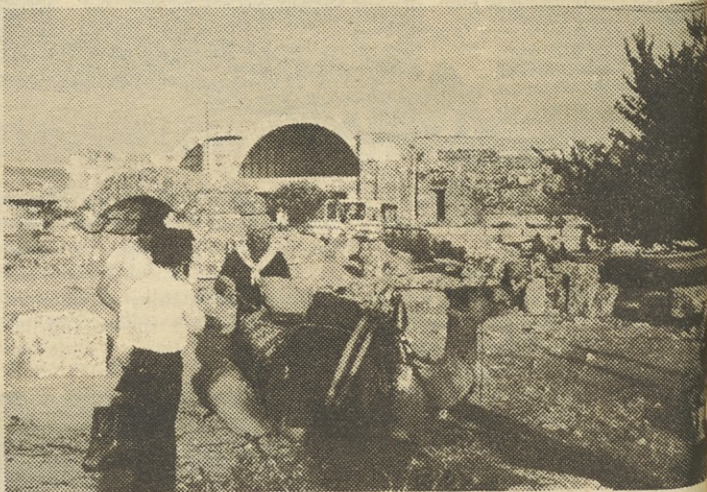

zgodovinskega spomina, ki sega žal največ do petdeset let nazaj. Še slabše pa je, da je to tudi zrcalo našega odnosa do narave, kulture in vseh naših dejanj danes. Ta odnos in stanje kar kliče po »batinah«, ki se jih je v XIX. stoletju posluževal Jovan Sarić, graditelj današnjega Kraljeva, in ki so jih bili deležni vsi tisti, ki se pri gradnji mesta niso držali njegovih strogih urbanih zapovedi. Leta 1937 je neki znani belgijski arhitekt ob priliki predavanja na univerzi govoril tudi o izrednih urbanističnih rešitvah posameznih mest. Na prvo mesto je postavil Chicago, takoj zatem pa naše Kraljevo. Mislim, da bi danes potrebovali celo vojsko takih Sarićev, ki bi delili »batine« in to brez milosti ne glede na položaj, da bi spravili v red našo ljubo domovino, sicer lepo, vendar do skrajnih meja neurejeno.

Mejo z Bolgarijo smo prestopili v Dimitrovgradu. Da se nahajamo v svetli deželi realnega socializma, so nam dali vedeti že takoj pri vstopu v državo. V menjalnici kljub enournemu vztrajanju nismo uspeli zame-

njati dinarjev, pa čeprav so se svetlo bleščali na tečajni listi. Neusmiljeno so nas pošiljali od okenca do okenca, vendar brez pravega uspeha. Vsi so hoteli le ta gnili kapitalistični denar. Ogorčeni smo izračunali, da nam zaloge bencina z božjo pomočjo zadoščajo za pot skozi Bolgarijo, nato pa smo ponosno dvignjenih glav zapustili mesto nespornu. Da smo v tej svetli deželi zares nezaželeni, smo ponovno ugotovili na vpadnici v Sofijo, kjer nam je kordon policistov poskakujoč in vpijoč preprečil, da bi zapustili glavno tranzitno cesto in si ogledali prestolnico Bolgarije. V moje možgane je prodrlo spoznanje, da so kulturne in naravne znamenitosti te dežele globoko čuvana državna skrivnost in naš široko zasnovan ogled dežele se je omejil na pogled skozi prašna avtomobilska okna. S tem pa naših težav še ni bilo konec. Prišle so še isti dan pozno zvečer. Ustavili smo se na manjšem parkirišču ob cesti. Privoščili smo si »suh« večerjo in s Tomažem sva ravno premišljala, kako zelo prijetno bi bilo razprostrti spalne vreče in pričakati jutro v bližnjem jarku ob avtu, ko je najzno razmišljanje prekinil glasen prihod policijskega avtomobila. Iz njega je kakor pobesneli bik prihruzel »KAT«, tako se namreč v Bolgariji imenujejo policiji in zahteval potni list. Kot bi mignil, sem bil brez njega in le srečnemu naključju, da sem rojen v Jugoslaviji, se imam zahvaliti, da sem razumel njegovo vpitje, ko je z mojim dokumentom besen odhajal. V upanju, da smo ga prav razumeli, smo se »poparjeni« odpravili za njim. Po približno treh kilometrih vožnje smo prišli do velikega parkirišča z restavracijo, trgovino, črpalke in končno smo le našli policijsko postajo - namreč v obliki dvignjene lesene opazo-

valnice ob cesti. S Tomažem sva se ponizno postavila v vrsto čakajočih grešnikov: voznikov tovornjakov, osebnih avtomobilov..., po bežni oceni - tujece. Ko sem prišel na vrsto, sem se spustil na kolena pred mogočnim plavo -

sivim bogom, ki ga je že vidno načel alkohol in igra klečepalzenja se je začela. Da sem kriv, ker sem ustavil avto na prepovedanem mestu, je grmelo z božjega prestola, jaz pa sem se zvijal, prosil in rotil. Ko je poslal mladega prestrašenega pomočnika iz opazovalnice, je postavil zahtevo po odkupnini v obliki denarja ali cigaret. Rotil sem ga, da smo reveži, nekadilci in sploh ljudje, vredni vsega usmiljenja, pri tem pa mi je obilo pomagal Tomaž, ki se je vztrajno kremžil na vhodnih vratih. Končni rezultat vsega tega je bil, da sva bila ob glasnem grmenju izgnana »iz raja«. Zadolvoljna s celo kožo in polno mošnjo sva sedla v avto. Toda, glej ga šmenta! Komaj smo prevozili petdeset metrov, že nas je ustavil mlad policaj; stali smo v vrsti in že je prihruzel on, naš

stari znanec. To pot smo imeli zamazane glavne reflektorje. Preklinjajoč globoko v sebi sem pljunval na reflektorsko steklo in ga brisal s koncem rokava, nato pa so mi s kanto vode priskočili na pomoč ostali člani odprave. Selo

tedaj se je zapitežu posvetilo, da smo že stari znanci. Kar se da hitro nas je nagnal, mi pa smo na svojo moč hiteli skozi noč z željo priti čimprej iz te dežele, vendar brez kratkega drezeža na eni izmed parkirišč »za tujece«, ki se nahajajo ob glavni cesti in brez plačila kazni zaradi prekoračitve hitrosti le ni šlo. Iz čiste hudobnosti smo kazen plačali na bolgarsko-turški meji z našimi dinarji in bili smo zopet eni izmed mnogih čakajočih. To ni bilo naše edino srečanje s predstavniki oblasti, bilo pa je gotovo najbolj zapleteno. Ustavljali so nas tudi že pred našimi in kasneje turški policaji.

Strah pred turškimi plavimi angeli pa je bil popolnoma odveč.

Nadaljevanje prihodnj

X. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE DELAVCEV SOZD IMP

Visok ali nizek start

Skupna ekipna uvrstitev	točk
1. LIVAR	1268
2. MONTAŽA MARIBOR	1568
3. IZIP	2050
4. ELEKTROMONTER	2093
5. TELEKOM	2140
6. IKO	2723
7. TEN	2813
8. OV	2899
9. KLIMA MONTAŽA	2982
10. TIO	2994
11. DVGALO	3320
12. KLIMAT	3450
13. ISO	3545
14. PANONIJA	3611
15. MONTAŽA KOPER	3855
16. PMI	3887
17. BLISK	3994

Vročje tako in...

Livar v svoji evforiji

tako.

- Kategorija B
1. Darko Ajster (MM)
  2. Matjaž Kovačič (Ten)
  3. Dominik Klinem (Iso)
- Uvrščenih je bilo 55 tekmovalcev.
- Kategorija C
1. Borut Sekula (Telekom)
  2. Milan Štibilj (Izip)
  3. Jože Širaj (Elektromonter)
- Uvrščenih je bilo 51 tekmovalcev.
- Kategorija D
1. Kazimir Šmuc (Izip)
  2. Tomo Lavrenčič (OV)
  3. Janez Vodenšek (Livar)
- Uvrščenih je bilo 32 tekmovalcev.
- Kategorija E
1. Sašo Šiler
  2. Janez Grčar
  3. Anton Lah
- Uvrščenih je bilo 16 tekmovalcev.

X. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE DELAVCEV SOZD IMP

Rezultati veleslalom ekipno

točk	
1. MONTAŽA MAROBOR	575
2. TELEKOM	703
3. LIVAR	739
4. IKO	800
5. IZIP	806
6. ELEKTROMONTER	927
7. OV	979
8. TEN	1099
9. KLIMA MONTAŽA	1266
10. TIO	1278
11. DVGALO	1318
12. PANONIJA	1511
13. ISO	1531
14. KLIMAT	1538
15. MONTAŽA KOPER	1755
16. PMI	1876
17. BLISK	1894

Poplačani trud

POSAMEZNO

Veleslalom – ženske

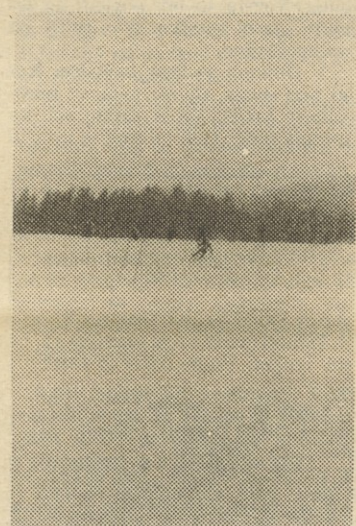
- Kategorija A
1. Marija Rupnik (Tio)
  2. Branka Fortuna (Livar)
  3. Damjana Peterlin (Iko)
- Uvrščene so bile 3 tekmovalke.
- Kategorija B
1. Marta Mrak (Klima montaža)
  2. Teja Bivic (Dvigalo)
  3. Vesna Lavrenčič (OV)
- Uvrščenih je bilo 14 tekmovalk.

Kategorija C

1. Hermina Rusjan (MM)
  2. Nežka Kramarič (MM)
  3. Anica Pantar (Iko)
- Uvrščenih je bilo 8 tekmovalk.

Veleslalom – moški

- Kategorija A
1. Matjaž Filipič (Elektromonter).
  2. Primož Šlibar (Iko)
  3. Matjaž Trtnik (Klima montaža)
- Uvrščenih je bilo 43 tekmovalcev.

Snežne poljane iz bele daljave

Tekmovanje, preizkus moči

Športni duh tudi letos ob izjemno blagi zimi preveva v srcih športnikov in organizatorjev IMP-jevih zimskih športnih iger. Reklo »Zdrav duh v zdravem telesu« še vedno velja, bodisi poleti ali pozimi.

Letošnje jubilejne desete zimske športne igre IMP organiziramo tokrat delavci Elektromonterja.

Potrudili se bomo in naredili vse, da se boste športniki – in vsi prisotni počutili kar najbolje z željo, da dosežete množično čimboljše rezultate.

Najboljši med dobrimi pa naj bodo za vzpodbudo vsem nastopajočim in ostalim, tako pri delu, kot pri rekreaciji.

Tekmovalni duh nam je potreben, saj je eden od pomembnih vzvodov k hitrejšemu napredku družbe.

Delavci IMP-ja smo v dosedanjem razvoju gojili in ohranjali tekmovalnja v gospodarski rasti.

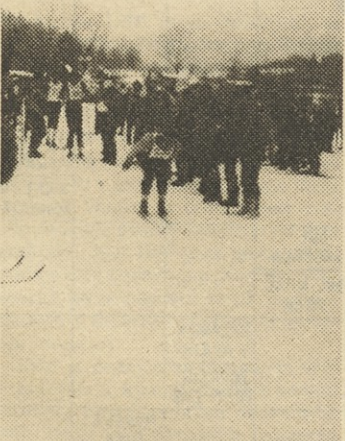
Prav gotovo še nismo dosegli najboljših rezultatov, zato se moramo truditi še naprej. Premagovati moramo malodušje in samovoljo. V tekmovanje se morajo vključiti vsi delavci v vseh disciplinah našega delovanja in življenja. Rezultati tekmovanj v primarnem delu bodo omogočili še večje možnosti za organizacijo družbenih aktivnosti in športnih dejavnosti.

Prepričani smo, da boste tudi na tem tekmovanju vložili vse napore za čim boljši rezultat. V pošteni in borbeni igri boste ponovno preizkusili vaše moči, tehniko, znanje in tovariški športni odnos med tekmovalci – športniki.

X. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE DELAVCEV SOZD IMP

Rezultati teka ekipno

točk	
1. LIVAR	529
2. MONTAŽA MARIBOR	993
3. ELEKTROMONTER	1166
4. IZIP	1244
5. TELEKOM	1437
6. TEN	1714
7. TIO	1716
8. KLIMA MONTAŽA	1716
9. KLIMAT	1912
10. OV	1920
11. IKO	1923
12. DVGALO	2002
13. PMI	2011
14. ISO	2014
15. PANONIJA	2100
16. BLISK	2100
17. MONTAŽA KOPER	2100

Le naprej

Še nazaj

- Tek – ženske
- Kategorija A
1. Branka Fortuna (Livar)
- Uvrščena je bila ena tekmovalka.
- Kategorija B
1. Joži Mlakar (Telekom)
  2. Zlatka Soldat (Telekom)
  3. Marija Miklavčič (Livar)
- Uvrščenih je bilo 5 tekmovalk.
- Kategorija C
1. Ljudmila Jovan (Klima montaža)
  2. Marinka Velkavrh (Telekom)
  3. Mari Jelačič (Telekom)
- Uvrščenih je bilo 9 tekmovalk.
- Tek – moški
- Kategorija A
1. Slavko Butala (Livar)
  2. Roman Mohorič (Tio)
  3. Nino Galič (Klima montaža)
- Uvrščenih je bilo 7 tekmovalcev.
- Kategorija B
1. Danko Plut (Izip)
  2. Bojan Mikolič (Izip)
  3. Branko Grilč (MM)
- Uvrščenih je bilo 15 tekmovalcev.
- Kategorija C
1. Stane Svetek (Elektromonter)
  2. Roman Dobrila (Dvigalo)
  3. Stane Mikuž (Tio)
- Uvrščenih je bilo 16 tekmovalcev.
- Kategorija D
1. Matija Grom (Klimat)
  2. Kazimir Šmuc (Izip)
  3. Slavko Gruden (Ten)
- Uvrščenih je bilo 78 tekmovalcev.
- Kategorija E
1. Drago Leben (Izip)
  2. Jože Selan (Ten)
  3. Emil Jereb (Tio)
- Uvrščenih je bilo 9 tekmovalcev.

K temu ni kaj dodati – morda žice...

Bo ali ne bo...

